
Inhoud

I	EEN SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK	5
II	DE INHOUDSOPGAVE VAN HET RAPPORT	28
III	TIJDLIJN VEILIGHEID EN BEVEILIGING PIM FORTUYN	35
IV	OVERZICHT VAN FEITELIJKHEDEN BETREFFENDE DE VEILIGHEID VAN FORTUYN	51

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIE

mr. H.F. van den Haak (voorzitter)
K.J.H.H. Sietsma (lid/secretaris)
prof. dr. C.J.C.F. Fijnaut (lid/rapporteur)
mr. S.J.E. Horstink-von Meyenfeldt (lid)
mr. R.J. Hoekstra (lid)

STAF VAN DE COMMISSIE

drs. M. Bruinsma
mr. N.J.P. Coenen
I. Haije
drs. Y. Huizing
M. Overwater
A. Pol
drs. J.J.M. Wassenberg

De uitgave De veiligheid en de beveiliging
van Pim Fortuyn (ISBN 90 12 09 765 7) kunt u verkrijgen bij:
Servicecentrum Uitgevers
Postbus 20014
2500 EA Den Haag
tel.: 070 - 378 9880
fax: 070 - 378 9783

© 2002 Sdu Uitgevers BV, Den Haag

Omslagontwerp en binnenwerk: VILLA Y, Andre Klijsen, Den Haag

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de door de Auteurswet 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden veeleelvoudigd (waaronder begrepen het opslaan in een geautomatiseerd gegevensbestand) en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De bij toepassing van art. 16b en 17 Auteurswet 1912 wettelijk verschuldigde vergoedingen wegens fotokopiëren, dienen te worden voldaan aan de Stichting Reprorecht, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, tel.: 023-7997810.

Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken op grond van art. 16 Auteurswet 1912 dient men zich te wenden tot de stichting PRO, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, tel.: 023-7997809. Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de afwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior written permission of the publisher.

While every effort has been made to ensure the reliability of the information presented in this publication, Sdu Uitgevers neither guarantees the accuracy of the data contained herein nor accepts responsibility for errors or omissions or their consequences.

I Een samenvatting van het onderzoek

1 De toedracht van het onderzoek

1.1 DE TAAK VAN DE COMMISSIE

In de uren na de moordaanslag op Fortuyn ontstond er discussie over de vier volgende kwesties:

- werd Fortuyn werkelijk bedreigd of niet?
- hadden de betrokken politie- en inlichtingendiensten wel of niet hun werk goed gedaan?
- zou Fortuyn niet moeten zijn beveiligd ook als er van concrete bedreiging geen sprake was?
- had zijn beveiliging de moordaanslag kunnen voorkomen of niet?

Van de zijde van het kabinet werd met name betoogd:

- dat er door de betrokken diensten voortdurend aandacht was besteed aan de veiligheid van Fortuyn;
- dat er bij herhaling dreigingsanalyses betreffende zijn persoon waren uitgevoerd;
- en dat er geen aanwijzingen waren voor concrete dreiging in zijn richting.

Maar – gegeven de discussie – zegde het kabinet toe dat het een onafhankelijke commissie zou instellen:

- die het hele probleem “tot op de bodem” moest uitzoeken;
- en waarvan het onderzoek moest leiden tot “onbetwistbare conclusies”.

Meer bepaald kreeg deze commissie tot taak om:

- een integraal inzicht te verschaffen in de veiligheidssituatie van Fortuyn voor 6 mei;
- de activiteiten van de betrokken (verantwoordelijke) overheidsinstanties onder de loep te nemen;
- na te gaan of er verzoeken om beveiliging waren ingediend en hoe die waren behandeld;
- te bezien op welke wijze overheidsinstanties waren omgegaan met dreigings- en veiligheidsanalyses;
- en zo spoedig mogelijk verslag uit te brengen over de bevindingen, de conclusies en de aanbevelingen.

De commissie moest dus niet:

- enig aspect onderzoeken van de strafzaak tegen de verdachte van de moordaanslag op Fortuyn;
- of zich mengen in het verloop van de voorbije verkiezingsstrijd en bijvoorbeeld ingaan op het dispuut over de “demonisering”.

1.2 DE OMVANG EN DIEPGANG VAN HET ONDERZOEK

De commissie heeft – om te beginnen – de onderzoeksperiode bepaald: van 20 augustus 2001 – de dag waarop Fortuyn aankondigde mee te doen aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer – tot en met 6 mei 2002 – de dag van de moordaanslag op Fortuyn.

Om haar taak zo zorgvuldig mogelijk uit te voeren heeft de commissie vervolgens een onderzoeksstrategie ontwikkeld die bestond uit vier fasen:

- eerste oriëntatie aan de hand van gesprekken, (overheids)documenten en berichten in de media;
- systematische analyse van de verzamelde bronnen en gegevens aan de hand van onderzoeksnotities;
- gerichte interviews met betrokken personen en functionarissen;
- afronding van het onderzoek (verwerking nadere gegevens, onderzoek van resterende onduidelijkheden).

De empirische grondslag van het onderzoek omvat al met al:

- gesprekken en interviews met ruim honderd personen, onder wie familieleden, politici, functionarissen van de betrokken politie- en inlichtingendiensten, leden van het toenmalige kabinet (Kok, De Vries en Korthals), medewerkers van de ministeries van BZK en Justitie;
- ongeveer 3.500 persknipsels en een kleine 100 radio- en televisie-uitzendingen;
- om en nabij de 500 documenten en verzamelingen van documenten.

Daarenboven heeft de commissie zich veel moeite gegeven om de e-mailcorrespondentie – meer dan 9.000 mails – op de PC van Fortuyn te reconstrueren en door te nemen. Zij heeft hierbij de hulp gehad van het Nederlands Forensisch Instituut, van Business Class, de toenmalige systeembeheerder van LN en van de particuliere provider van Fortuyn: Genetics.

De uitvoering van al deze onderzoeksactiviteiten heeft natuurlijk de nodige tijd gekost. Maar de commissie vond dit verantwoord. Hoewel zij doordrongen was van de noodzaak om snel te werken heeft zij de voorrang gegeven aan de zorgvuldigheid van haar onderzoek. Niemand heeft baat bij een onderzoek waarvan de resultaten door het gebrek aan omvang en diepgang discutabel zijn.

Ten slotte moet worden opgemerkt dat zij met het oog op de verkrijging en het gebruik van gegevens:

- een convenant heeft gesloten met het college van procureurs-generaal;
- en een convenant heeft gesloten met de algemene inlichtingen- en veiligheidsdienst.

1.3 DE REDACTIE EN DE OPBOUW VAN HET RAPPORT

Een behoorlijk onderzoeksrapport wordt gekenmerkt door:

- gedegenheid van methode;
- volledigheid van informatie;
- en duidelijkheid van bevindingen.

Verder moet het beantwoorden aan eisen van openbaarheid en controleerbaarheid.

Hier staat tegenover dat ook rekening moet worden gehouden met een aantal legitieme belangen:

- de veiligheid van personen;
- de bescherming van de persoonlijke levenssfeer;
- het belang van de strafvordering in lopende strafzaken;
- het staatsgeheim karakter van inlichtingen;
- en het behoorlijk kunnen blijven functioneren van de overheid.

De commissie heeft bij de redactie van het rapport voortdurend gepoogd al deze vereisten en belangen zo goed mogelijk tegen elkaar af te wegen. Waarbij zij twee dingen wil aantekenen:

- ten eerste dat zij via het veelvuldig gebruik van citaten de lezer de mogelijkheid heeft willen bieden om als het ware zelf kennis te nemen van de bronnen waarop het rapport berust, en dat zij via een uitgebreid systeem van voetnoten nauwgezet heeft willen verantwoorden waarop haar bevindingen en conclusies stoen;
- ten tweede dat zij ver is gegaan met het publiceren van gegevens betreffende de veiligheid en beveiliging van Fortuyn omdat zij anders haar taak naar de opdrachtgevers en daarmee naar de samenleving niet op een gedegen en geloofwaardige manier kon vervullen.

Het rapport is opgebouwd uit drie delen:

- deel I bevat een analyse van het bestaande stelsel van persoonsbeveiliging in Nederland; deze analyse was bovenal nodig om maatstaven te verkrijgen aan de hand waarvan kan worden beoordeeld hoe mensen, organisaties, diensten en autoriteiten in het geval van Fortuyn zijn omgegaan met de verantwoordelijkheden die zij krachtens dit stelsel voor de veiligheid en beveiliging van personen hebben;
- deel II behelst een nauwkeurige reconstructie van de gebeurtenissen tussen 20 augustus 2001 en 6 mei 2002; deze reconstructie is verdeeld over vijf periodes; per periode wordt ingegaan op de veiligheid van Fortuyn, op zijn beveiliging – door hemzelf, door zijn politieke partij(en), door de regionale politiekorpsen, door de nationale diensten (KLPD en BVD) en door de verantwoordelijke commissies (TEC en GED) van de ministeries van BZK en Justitie – en op de politieke context van het één en het ander;
- deel III bestaat uit de algemene conclusies en de algemene aanbevelingen.

2 Het bestaande stelsel van persoonsbeveiliging in Nederland

Het bestaande stelsel van persoonsbeveiliging is tamelijk gecompliceerd. Het bestaat eigenlijk uit twee deelstelsels: een algemeen stelsel en een bijzonder stelsel (oftewel een stelsel voor “bijzondere personen”).

2.1 HET ALGEMENE STELSEL

Het algemene stelsel is het stelsel dat geldt voor iedereen. Dit stelsel rust op een aantal uitgangspunten:

- ten eerste op de gedachte dat persoonsbeveiliging primair een verantwoordelijkheid is voor de individuele burger en de organisaties om hem/haar heen: ondernemingen evengoed als overheden of politieke partijen;
- ten tweede op de gedachte dat de burger zich kan wenden tot de overheid als een doeltreffende beveiliging tegen concrete, mogelijk gewelddadige, bedreigingen vraagt om bevoegdheden en middelen waarover alléén zij krachtens haar geweldsmonopolie beschikt; persoonsbeveiliging door de overheid in Nederland berust in beginsel dus niet op de inschatting van abstracte veiligheidsrisico's voor individuele burgers;
- ten derde op de gedachte dat op grond van de Politiewet primair het “bevoegde gezag” – in de persoon van de burgemeester en de hoofdofficier van justitie – de verantwoordelijke overheid is; het bedient zich in dit verband bij voorrang van de regionale politie;
- en ten vierde op de gedachte dat de burger die de hulp van de overheid inroept ertoe gehouden is om met haar samen te werken en haar met name behoorlijk te informeren over hetgeen zijn of haar veiligheid bedreigt; anders is een adequate beveiliging per definitie uitgesloten.

2.2 HET BIJZONDERE STELSEL

Het bijzondere stelsel wordt geregeld in de vertrouwelijke Circulaire Bewakings- en Beveiligingsaangelegenheden 1999. Het is in de loop van de voorbije decennia met name afgestemd op het toenemende terrorisme en in dit verband uitgewerkt ten behoeve van personen waarvoor de rijksoverheid een bijzondere verantwoordelijkheid draagt:

- bij de effectuering van deze verantwoordelijkheid van de rijksoverheid moet in eerste orde worden gedacht aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en in tweede orde aan de minister van Justitie;
- en bij “bijzondere personen” gaat het enerzijds om personen ten aanzien waarvan Nederland in het raam van haar internationale verplichtingen en relaties een bijzondere verantwoordelijkheid draagt, en anderzijds om bewindslieden en Kamerleden; de circulaire biedt evenwel de mogelijkheid om ook andere personen binnen het bereik van dit stelsel te brengen.

De organisatie van het bijzondere stelsel draait om twee commissies:

- enerzijds de Technische Evaluatiecommissie (TEC) die wordt voorgezeten door een ambtenaar van het ministerie van BZK die verbonden is aan het Nationaal Coördinatiecentrum (NCC) van dit departement, en die verder bestaat uit vertegenwoordigers van de ministeries van Justitie en van Defensie, de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD) – tot eind mei 2002 Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) geheten – , het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD);
- en anderzijds de Grote Evaluatiedriehoek (GED) die wordt voorgezeten door de directeur-generaal Openbare Orde en Veiligheid van het ministerie van BZK, en die verder als leden telt: de directeur-generaal Rechtshandhaving van het ministerie van Justitie en een directeur van de AIVD; vertegenwoordigers van het KLPD en van de ministeries van Algemene Zaken en van Buitenlandse Zaken wonen de vergaderingen bij.

De verdeling van taken tussen de betrokken diensten en commissies in het bijzondere stelsel is de volgende:

- de AIVD en het KLPD verzamelen informatie en maken dreigingsanalyses; zij kunnen hierbij een beroep doen op de regionale politiekorpsen, in het bijzonder de Regionale Inlichtingendiensten (RID'en);
- de TEC evalueert deze informatie en (de uitkomsten van) deze analyses en brengt op grond van haar evaluaties advies uit aan de GED;
- de GED brengt beveiligingsadviezen uit aan zowel de betrokken ministers als, zo nodig, aan de lokale overheden;
- en de uitvoering van besluiten tot persoonsbeveiliging geschiedt onder verantwoordelijkheid van de minister van Justitie door de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging (DKDB); de objectbewaking is in dit geval een taak van de regionale korpsen onder de verantwoordelijkheid van het bevoegde gezag.

Het feit dat personen zagezegd binnen het domein van de Circulaire 1999 vallen:

- wil niet zeggen dat zij automatisch “recht” hebben op persoonsbeveiliging;
- ook voor hen geldt in beginsel dat er sprake moet zijn van concrete bedreigingen aan hun adres voordat zij in aanmerking kunnen komen voor beveiliging;
- het is echter wel zo dat hier met bedreiging niet louter wordt bedoeld op (daadwerkelijke of mogelijke) aantasting van hun fysieke veiligheid maar ook rekening kan worden gehouden met de ongewenste gevolgen van incidenten voor hun “functioneren in de Nederlandse democratische verhoudingen”;
- dit laatste verklaart waarom sedert enkele jaren de minister-president – en alléén hij – op grond van een inschatting van de risico's verbonden aan zijn ambt en de plaats waar dit moet worden uitgeoefend, permanent een vorm van persoonsbeveiliging heeft;
- en ten slotte geldt ook voor hen dat zij gehouden zijn tot samenwerking met de overheid als zij beveiliging wensen respectievelijk krijgen.

2.3 ENKELE ZWAKKE PUNTEN IN HET ALGEHELE STELSEL

Op grond van de analyse van deze regeling – zoals die ook werd becommentarieerd door personen die nauw zijn betrokken bij haar toepassing – heeft de commissie een aantal zwakke punten in deze regeling aangetroffen. De voornaamste zijn:

- het gebrek aan duidelijke criteria om in aanmerking te komen voor persoonsbeveiliging binnen één van de beide stelsels;
- de onduidelijke definities van “dreiging” en “dreigingsanalyse” en de uiteenlopende en verwarrende manier waarop door de AIVD en het KLPD dreigingsanalyses worden gemaakt;
- de onbestemde verhouding tussen de ministers van BZK en van Justitie, de TEC en de GED, enerzijds en de plaatselijke politieoverheden anderzijds waar het gaat om de aanwijzing van een persoon tot “bijzonder persoon” en de eventuele uitvoering van zijn beveiliging;
- en de niet-geregelde verhouding tussen de AIVD en het KLPD aan de ene kant en tussen deze nationale diensten en de regionale korpsen aan de andere kant met betrekking tot de uitwisseling van informatie.

3 De bevindingen en conclusies van de commissie

Conform de taakstelling van de commissie kan een onderscheid worden gemaakt tussen de bevindingen en conclusies van de commissie betreffende de veiligheid van Fortuyn enerzijds en die inzake zijn beveiliging anderzijds. In haar reconstructie van de gebeurtenissen van 20 augustus 2001 tot en met 6 mei 2002 heeft de commissie dit onderscheid ook voortdurend aangehouden en daarenboven deze beide kwesties steeds gesitueerd in de context van de verkiezingsstrijd. Het zou te ver voeren om in deze samenvatting per onderscheiden periode (20/8-23/10, 23/10-9/2, 9/2-14/3, 14/3-15/4, 15/4-6/5) te willen uiteenzetten welke de ontwikkelingen op deze drie punten telkenmale zijn geweest. Hier moet worden volstaan met een kenschets van de veiligheidssituatie van Fortuyn en met een beoordeling van de verantwoordelijkheden voor zijn beveiliging. In het verlengde hiervan wordt tevens de vraag beantwoord of de beveiliging van Fortuyn de moordaanslag had kunnen voorkomen.

3.1 DE VEILIGHEIDSSITUATIE VAN FORTUYN: WERKELIJKHEDEN EN MOGELIJKHEDEN

De commissie heeft zich veel moeite gegeven om aan de hand van alle beschikbare primaire bronnen zo precies mogelijk de veiligheidssituatie van Fortuyn te reconstrueren. In de loop van dit onderzoek heeft zij gaandeweg een aantal onderscheiden ontwikkeld die zeer belangrijk zijn voor een helder beeld van deze situatie.

In de eerste plaats heeft zij onderscheid gemaakt tussen:

- gevallen van daadwerkelijke aantasting van zijn fysieke veiligheid;
- en gevallen van mogelijke aantasting van zijn fysieke veiligheid.

Bij de laatste soort gevallen gaat het om gevallen waarvan slechts na nader onderzoek zou kunnen zijn vastgesteld dat zij mogelijk een aantasting van zijn fysieke veiligheid hadden kunnen vormen.

In de tweede plaats heeft zij onderscheid gemaakt tussen:

- gevallen die bij de overheid bekend waren;
- en gevallen die niet bij de overheid bekend waren.

Dit laatste onderscheid is vanzelfsprekend erg belangrijk met het oog op de vaststelling van verantwoordelijkheden voor de beveiliging van Fortuyn. Hoe kan men overheidsinstanties verantwoordelijk stellen voor zijn beveiliging als zij geen weet hadden van (bepaalde) voorvallen?

In de derde plaats heeft zij onderscheid gemaakt tussen:

- gevallen die zich voordeden vóór 20 augustus 2001 maar wel gevolgen zouden kunnen hebben gehad voor Fortuyn na deze datum;
- en gevallen die dateren uit de periode ná 20 augustus 2001.

Neemt men alle gevallen samen dan komt men uit op 25 voorvallen die in dit verband relevant genoemd kunnen worden. De overheid – in de ruime zin van het woord – wist, of had in elk geval kunnen weten, van 14 van deze voorvallen: 5 gevallen van daadwerkelijke aantasting van zijn fysieke veiligheid en dus 9 voorvallen waarin de aantasting hiervan mogelijk was en die dan ook hadden moeten worden meegenomen in dreigingsanalyses met betrekking tot Fortuyn.

Wanneer de 25 voorvallen naar hun aard worden ingedeeld in categorieën dan kan worden gezegd dat er sprake was van:

- 13 gevallen van dreigpost (vooral e-mails en brieven en een fax);
- 8 gevallen van daadwerkelijke aantasting van zijn fysieke veiligheid (hier gaat het van incidenten als het gooien met een blikje bier tot opstootjes op plaatsen waar Fortuyn zich vertoonde; de meest bekende voorbeelden in deze categorie zijn het incident bij de Maashaven op 26 februari 2002 en de “taarting” op 14 maart 2002 in Nieuwspoort);
- een onderschept telefoongesprek op 7 januari 2002 tussen 2 dierenrechtenactivisten naar aanleiding van de column van Fortuyn in Business Class in welk gesprek één van hen zegt dat Fortuyn dood moet;
- één geval van (2) civiele vorderingen die in december 2000 uitmondde in chantage;
- en ten slotte zijn er 2 berichten uit 2002 van de RID Rotterdam aan de BVD – ook wel MEPIA-berichten genoemd naar het Meldpunt Integriteitsaantasting bij de BVD/AIVD, bedoeld voor vertrouwelijke mededelingen omtrent gedragingen die (risico’s voor) de integriteit van het openbaar bestuur aantasten; het eerste bericht had met name betrekking op gevallen van afpersing en dreiging met geweld uit de periode 1993-2000 in verband met het privé-leven van Fortuyn in een risicovolle omgeving; het tweede bericht handelde mede over personen in zijn politieke omgeving.

De commissie wil bij deze gevallen graag de volgende kanttekeningen plaatsen.

Ten eerste moet worden onderstreept dat het niet zo is dat Fortuyn in de laatste maanden respectievelijk weken van zijn leven werd overspoeld met dreigpost zoals wel wordt beweerd. Voor deze stelling is geen enkel bewijs. Het tegendeel is eerder het geval: al met al kreeg hij niet zoveel dreigpost en die post nam – in de tijd gezien – eerder af dan toe. Het grootste deel van de betrokken brieven en mails dateert van vóór 14 maart 2002. Fortuyn heeft dit trouwens ook zélf publiekelijk gezegd.

Ten tweede dient te worden gezegd dat enkele brieven en e-mails weliswaar heel bedreigend overkomen maar dat de geloofwaardigheid van de berichten in het algemeen niet erg groot was; geen ervan bevat een indicatie dat de inhoud ervan deel uitmaakte van een plan dat nog moest worden uitgevoerd; ze blijven steken op het niveau van “dreigen om te dreigen”. Het meest bizarre bericht dateert van 29 april 2002. Hierin werd aangekondigd dat er ter gelegenheid van de anti-Fortuyn-

betoging op 11 mei 2002 te Rotterdam een aanslag op hem zou worden gepleegd door Marokkaanse jongeren. Na onderzoek bleek echter dat deze waarschuwing was verzonden door een van de meest trouwe aanhangers van Fortuyn. Wat niet wegneemt dat Fortuyn er erg van onder de indruk raakte en De Booij zich gedwongen zag verregaande veiligheidsmaatregelen te treffen. De cumulatie van incidenten en dreigementen speelde Fortuyn trouwens in het algemeen parten in zijn gemoedrust, ook al deed hij er naar buiten toe soms wat luchtigjes over.

Ten derde kan worden gesteld dat de daadwerkelijke incidenten in het algemeen op zichzelf niet zo ernstig waren; het ging voor het merendeel om ongevaarlijke feitelijkheden; zijn leven heeft nooit op het spel gestaan. Zijn veiligheid kwam in het gedrang in het eerder genoemde Maashaven-incident (op 26 februari 2002) – toen Fortuyn en zijn medestanders van LR (Leefbaar Rotterdam) zich uit de voeten moesten maken na dreigementen van allochtone jongeren – en bij het al genoemde “taart-incident” op 14 maart 2002 in Nieuwspoor. Op 2 mei 2002 werd Fortuyn belaagd bij restaurant Saur te Den Haag door een aantal Marokkaanse jongeren.

Ten vierde moet worden aangehaald dat het genoemde telefoontje tussen twee dierenrechtenactivisten na 6 mei 2002 zowel door het betrokken rechteerteam bij de politie IJsselland als door ervaren analisten van de BVD als “niet serieus” werd beoordeeld.

En ten vijfde blijkt uit het eerste MEPIA-bericht van de Rotterdamse RID dat Fortuyn in de periode van 1993-2000 tot twee keer toe werd afgeperst, bestolen en met de dood werd bedreigd in verband met zijn privé-leven dat zich afspeelde in een risicovolle omgeving. De realiteit van dit gevaar werd in 2000 nog weer eens duidelijk toen Fortuyn twee civiele vorderingen bij de rechtbank van de rol liet halen omdat de betrokken schuldenaren hem chanteerden met publiciteit over zijn privé-leven. Het tweede MEPIA-bericht van deze RID over personen in zijn politieke omgeving signaleerde even grote risico's.

De commissie heeft deze laatste gevallen overigens niet alleen meegenomen in haar analyse omdat zij zouden hebben kunnen leiden tot aantasting van Fortuyns fysieke integriteit en van invloed zouden (kunnen) zijn geweest op zijn gevoelens van onveiligheid maar ook omdat de betrokken feitelijkheden een gevaar zouden hebben kunnen vormen voor het vreedzaam verloop van de verkiezingsstrijd en voor de integriteit van het openbaar bestuur in het algemeen. Zoals eerder al werd uitgelegd: ook binnen het bestaande stelsel van persoonsbeveiliging vormt een concrete bedreiging wel de belangrijkste reden om iemand te beveiligen maar niet de enige reden. Ook andere belangen, zoals morele integriteit, die mogelijk indirect iemands fysieke veiligheid kunnen aantasten, behoren bij de toewijzing van beveiliging een rol te spelen.

De commissie heeft zich in haar conclusies ten slotte op het standpunt gesteld dat zowel de genoemde incidenten zelf als de context waarin zij zich afspeelden op zichzelf voldoende reden waren om Fortuyn in de loop van februari-april 2002 te voorzien van een vorm van persoonsbeveiliging die naar aard en omvang hoofdzakelijk was afgestemd op de relatieve ernst van de betrokken incidenten en de context waarin zij zich voordeden.

3.2 DE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE BEVEILIGING VAN FORTUYN

Deze laatste slotconclusie – dat Fortuyn vanaf februari 2002 in aanmerking kwam voor de een of andere vorm van persoonsbeveiliging – roept als vanzelf de vraag op waarom hij die niet heeft gekregen. De commissie beantwoordt deze vraag in haar tweede belangrijke slotconclusie: dit is hoofdzakelijk niet gebeurd:

- als gevolg van enerzijds de weinig coöperatieve instelling van Fortuyn zélf op dit punt;
- en anderzijds als gevolg van de gebrekkige organisatie van de overheid inzake de beveiliging van personen.

Zij kan deze slotconclusie gemakkelijk met een aantal bevindingen onderbouwen. In de geest van het bestaande stelsel van persoonsbeveiliging zal hierbij eerst worden ingegaan op zowel de opstelling van Fortuyn zelf ten aanzien van zijn veiligheid en beveiliging als op de rol die zijn politieke formaties in dit verband hebben gespeeld. Vervolgens zullen de activiteiten van de diverse betrokken overheidsinstanties en de ministers van BZK en Justitie de revue passeren.

3.2.1 De opstelling van Fortuyn en zijn politieke formaties

De opstelling van Fortuyn zélf betreffende zijn veiligheid en beveiliging wordt gekenmerkt door tegenspraak. De eerste tegenspraak is dat Fortuyn wel diverse keren en plein public van zijn veiligheid een probleem heeft gemaakt maar dat hij noch in het publiek noch onder vier ogen heeft verteld wat zijn veiligheidsprobleem dan eigenlijk was:

- nooit heeft hij de politie geïnformeerd over de dreigpost die hij had ontvangen of geattendeerd op de problematiek in verband met zijn privé-leven; ook Opstelten, de burgemeester van Rotterdam, heeft hij op dit punt nooit in vertrouwen genomen;
- hij is niet ingegaan op het verzoek van de politie om aangifte te doen van het Maashaven-incident;
- frappant is dat wanneer commissaris De Jong begin april 2002 met hem contact zoekt om te praten over zijn veiligheidsproblemen, hij deze commissaris verwijst naar zijn vriend De Booij, en als hij zich op 15 april 2002 dan toch even mengt in de discussie tussen De Booij en De Jong, hij alsnog geen volledige opening van zaken geeft en ook niet spreekt over (zijn behoefte aan) persoonsbeveiliging.

De tweede tegenspraak is dat Fortuyn enerzijds publiek maakte dat zijn persoonlijke veiligheid gevaar liep maar dat hij anderzijds bijzonder afkerig stond tegenover beveiligingsmaatregelen:

- als voorzitter van de LPF (Lijst Pim Fortuyn) en als lijsttrekker van LR hield hij zich in het geheel niet bezig met de kwestie van zijn beveiliging;
- wat evenwel nog meer in het oog springt is zijn directe en indirecte afwijzing van (persoons)beveiliging, zelfs als die hem gratis werd aangeboden.

Het heeft er veel van dat zijn afkeer van persoonsbeveiliging groter was dan de vrees voor zijn persoonlijke veiligheid. Hij aanvaardde pas professionele beveiliging op het moment dat hij naar aanleiding van de mail van 29 april 2002 werkelijk meende dat zijn leven op het spel stond.

Gecombineerd leiden deze twee tegenspraken tot de slotsom dat Fortuyn, die meer dan wie ook wist over de daadwerkelijke en mogelijke aantastingen van zijn fysieke veiligheid, tezelfdertijd een doeltreffende aanpak van dit probleem verhinderde door er zich niet over uit te spreken. Om welke reden dan ook: vond hij het toch niet zo ernstig? Vreesde hij voor zijn reputatie? We zullen het nooit meer echt kunnen weten.

Wat zijn politieke formaties betreft leidt het geen twijfel dat LN (Leefbaar Nederland) de partij is geweest die – op het moment dat zij hem op het schild hees – meteen werk heeft gemaakt van zijn beveiliging met behulp van een professionele beveiligingsorganisatie: er werd met het oog op de laatste maanden van de verkiezingsstrijd een tamelijk ingrijpend plan ontwikkeld om het optreden van Fortuyn in den lande goed te beveiligen. De uitvoering van dit plan werd stilgelegd op het moment – 9 februari 2002 – dat het tot een breuk kwam tussen LN en Fortuyn. Ook in de tijd van LN was Fortuyn overigens al gekant tegen een grondiger beveiliging van zijn woonhuis en had hij veel moeite met een strikte beveiliging van zijn persoon.

Van de LPF kan moeilijk worden gezegd dat deze formatie haar verantwoordelijkheid heeft genomen voor de beveiliging van Fortuyn. In tegenstelling tot LN ontwikkelde de LPF – weliswaar een partij in oprichting en daarmee onder grote druk staande – geen coherent en professioneel beveiligingsbeleid rond haar lijsttrekker. Er werden bij gelegenheid zonodig wel voorzieningen getroffen op de locaties van zijn directe medestanders (de Kubus en de Speakers Academy), maar de beveiliging van Fortuyn bij verplaatsingen door het land was niet professioneel georganiseerd. Hierbij komt dat slechts een enkele keer vanuit de LPF contact werd gezocht met de politie om haar te informeren over een welbepaald voorval, zoals de e-mail van 29 april 2002. Van enig streven om samen met de politie te Rotterdam een beveiligingsplan rond Fortuyn op te zetten was evenwel geen sprake. Wat niet wegneemt dat zowel de leiding van de LPF als de betrokken politiemensen erg te spreken waren over hun samenwerking bij de beveiliging van de stembusgang van Fortuyn op 6 maart 2002 bij de gemeenteraadsverkiezingen.

De commissie kan kort zijn over LR. Deze formatie heeft zich op het punt van de beveiliging van Fortuyn vrijwel geheel afzijdig gehouden. De commissie heeft overigens geen spoor kunnen ontdekken van de dreigpost die door LR voor 6 mei 2002 aan de politie zou zijn overhandigd. De verhalen hieromtrent zijn ongelooftwaardig.

3.2.2 De activiteiten van de overheidsinstanties en de ministers van BZK en Justitie

Het volgt uit het stelsel van persoonsbeveiliging dat er in de periode 20 augustus 2001-6 mei 2002 allerlei instanties op enig tijdstip enigerlei bemoeienis hebben gehad met de veiligheid en beveiliging van Fortuyn: regionale politiekorpsen, de BVD en het KLPD, de TEC en de GED, en de verantwoordelijke ministers. Het ligt voor de hand om hun rol in dit verband één voor één te bespreken.

3.2.2.1 *De rol van de regionale korpsen: Rotterdam-Rijnmond, Gooi en Vechtstreek, Haaglanden en IJsselland*

Alvorens in te gaan op de rol van de afzonderlijke korpsen wil de commissie de aandacht vestigen op een probleem dat zij bij alle korpsen heeft aangetroffen: zij zijn allemaal op de een of andere manier tekortgeschoten in hun informatieplicht ten aanzien van de centrale overheid. Het Nederlandse politiebestedel is een verdeeld bestel en dus vormt de politieke informatiehuishouding geen geïntegreerd geheel. Deze fragmentatie kan echter geen reden zijn om informatie die belangrijk is voor het goed functioneren van het landsbestuur niet op eigen initiatief uit te wisselen met de nationale politie- en inlichtendiensten, de voormalige BVD en het KLPD. Integendeel: deze fragmentatie is juist een reden temeer om dit wel te doen. Zeker als het gaat, zoals in dit geval, om informatie met betrekking tot zo'n belangrijke kwestie als de veiligheid en beveiliging van lijsttrekkers in een vrij geladen verkiezingsstrijd. Dan dienen de regionale korpsen ook zonder signaal van bovenaf relevante informatie door te sturen naar de bedoelde diensten.

De politie Rotterdam-Rijnmond

Gegeven het feit dat Fortuyn in Rotterdam woonde rustte er op de schouders van dit korps een grote verantwoordelijkheid ten aanzien van zijn veiligheid en beveiliging. Het heeft onder het gezag van burgemeester Opstelten deze verantwoordelijkheid ook bij herhaling genomen:

- naar aanleiding van het Maashaven-incident zette Opstelten onmiddellijk de beleidslijn neer dat er vanwege het korps actief moest worden gelet op de veiligheid van de lijsttrekkers, Fortuyn voorop;
- conform deze richtlijn werd Fortuyn – zij het ook tevergeefs – schriftelijk uitgenodigd om aangifte te doen i.v.m. het Maashaven-incident;
- de politiebegeleiding bij de gang naar de stembus van Fortuyn op 6 maart 2002 werd in samenspraak met de LPF-leiding vakkundig georganiseerd;
- het gesprek van De Jong met De Booi en Fortuyn op 15 april 2002 verliep tot hun aller tevredenheid; dat dit gesprek – van de kant van De Jong – eigenlijk niet indringend genoeg was, moet worden geweten aan het feit dat deze commissaris onvoldoende informatief was voorbereid op dit gesprek; zo was hij in het geheel niet op de hoogte van de discussie op het ministerie van BZK omtrent de veiligheid en beveiliging van Fortuyn;
- de RID deed goed werk met de onmiddellijke evaluatie van het e-mailbericht van 29 april 2002 en met het opmaken van de beide MEPIA-berichten.

Als men kritische kanttekeningen wil plaatsen dan gelden die vooral de volgende punten:

- de niet-terugkoppeling van de evaluatie van het zojuist genoemde e-mailbericht naar De Booi of Fortuyn zelf;
- een zeker gebrek aan coördinatie binnen het korps waar het gaat om uitwisseling van informatie tussen diverse onderdelen en met Fortuyn;
- en het niet melden bij de BVD respectievelijk het KLPD van feitelijkheden als het Maashaven-incident en de protestactie op 6 maart 2002.

De politie Gooi en Vechtstreek

Dit korps kreeg als eerste met het probleem van de veiligheid van Fortuyn te maken omdat het hoofdkwartier van LN toentertijd in Hilversum was gevestigd. Dit korps werd twee keer op de hoogte gesteld van de binnenkomst van dreigmail en een keer van een dreigfax. De commissie is van oordeel:

- dat het heeft ontbroken aan passende analyse en evaluatie van deze dreigpost en aan terugkoppeling van de evaluatie naar de leiding van LN;
- dat het korps het KLPD en/of de BVD had moeten informeren over de dreigpost;
- en dat het korps in overleg met LN passende maatregelen had moeten treffen om de eventuele escalatie in het dreigingsbeeld tijdig te onderkennen en de daarmee gepaard gaande forensische sporen veilig te stellen.

Dit korps heeft zijn taak bij de beveiliging van de verkiezingsmeeting in Gooiland op 25 november 2001 naar behoren vervuld. Anders dan de verhalen willen werd die feestelijke bijeenkomst in het geheel niet overschaduwd door bommeldingen, laat staan bomdreigingen. De eigenaar van Gooiland heeft dit de commissie schriftelijk bevestigd.

Er was op 6 mei 2002 geen sprake van welke politieke actie op Fortuyn respectievelijk Van der G. dan ook. De snelheid waarmee het korps in actie kwam na de eerste melding van de moordaanslag was het gevolg van een goede coördinatie en een adequate inzet van beschikbaar politiepersoneel. Hier is niets mysterieus aan.

De politie Haaglanden

De aangifte van Fortuyn tegen degenen die hem op 14 maart 2002 hadden “getaart” confronteerde ook dit korps met het probleem van zijn veiligheid. Het onderzoek dat de recherche instelde naar de taartgooiers werd op professionele manier uitgevoerd. Enige tijd geleden werden de betrokkenen door de rechtbank Den Haag veroordeeld. Strafrechtelijk gesproken trof de aangifte dan ook doel.

Het andere doel van de aangifte – de aandacht van de overheid vestigen op het probleem van de veiligheid van Fortuyn – is echter niet doorgekomen bij de politie Haaglanden. De voornaamste reden hiervan was dat dit probleem niet duidelijk genoeg werd aangegeven bij de betrokken politieman. Er werden hem – afgezien van het taartincident zelf natuurlijk – geen (andere) feiten of omstandigheden medegedeeld die de ernst van deze kwestie markeerden. Dreigbrieven en/of dreigmails werden bijvoorbeeld niet overgelegd en er werd niet om politiebescherming gevraagd.

Het detachement dat op 2 mei 2002 toezicht hield op de kermis aan het Lange Voorhout heeft het opstootje bij restaurant Saur naar behoren afgehandeld. Ook hier moet evenwel worden opgemerkt dat dit incident had moeten worden gemeld op een centraal punt in het land, bij de BVD respectievelijk het KLPD. Dit is ten onrechte niet gebeurd.

De politie IJsselland

Met reden startte dit korps in 2001 – onder de naam Escape – een strafrechtelijk onderzoek naar de plegers van gewelddadige vormen van dierenrechtenactivisme in Midden-Nederland. Mét de leiding van het korps is de commissie van mening dat het gesprek dat op 7 januari 2002 werd opgevangen tussen twee van de betrokken activisten toen niet alleen had moeten worden beoordeeld op zijn strafrechtelijke merites maar ook op zijn mogelijk gevaar voor aantasting van de fysieke veiligheid van Fortuyn en in die zin had moeten worden doorgemeld aan de BVD dan wel het KLPD. Nu is dit pas gebeurd ná 6 mei 2002.

De evaluatie van het betrokken gesprek – zowel door de teamleiding als door zeer ervaren analisten van de BVD – heeft geleid tot de conclusie dat de betrokken uitspraak – dat Fortuyn dood moet – niet serieus moet worden genomen, hoe hard zij ook klinkt in de oren van buitenstaanders. Zij kan in geen geval worden gezien als het begin van een plan tot uitvoering van een moord op Fortuyn.

3.2.2.2 De rol van de BVD en het KLPD

Om de rol van de BVD en het KLPD in dit verband goed te kunnen begrijpen is het nodig om te weten dat de TEC – naar aanleiding van een verzoek van de GED d.d. 21 maart 2002 – op 26 maart 2002 oordeelde dat de lijststrekkers, en met name ook Fortuyn, konden worden gerekend tot het domein van de Circulaire 1999 en dat zij dus als “bijzondere personen” in de zin van deze circulaire moesten worden aangemerkt. De GED nam dit advies stilzwijgend over. Vooruitlopend op de toekenning van deze status werd al op 20 maart 2002 op verzoek van minister De Vries besloten om in het verband van de TEC een dreigingsanalyse van Fortuyn te laten uitvoeren. Om zulk een analyse werd op 22 april 2002 een tweede maal gevraagd door De Vries.

De BVD

Advisering met betrekking tot persoonsbeveiliging is geen kernactiviteit van de BVD. De dienst speelt evenwel zowel op het niveau van de TEC als op dat van de GED een belangrijke rol in de besluitvorming over de toekenning van persoonsbeveiliging aan personen die vallen binnen het domein van de Circulaire 1999. En dit ligt ook voor de hand:

- de BVD is de enige civiele inlichtingendienst waarover Nederland beschikt;
- en persoonsbeveiliging kan heel direct te maken hebben met de uitvoering van de kerntaken die deze dienst wettelijk zijn opgedragen.

In het geval van Fortuyn staat in elk geval buiten kijf dat de vraag of hij al dan niet persoonsbeveiliging moest krijgen rechtstreeks te maken had met een centrale component van de werking van de democratische rechtsorde in Nederland: het vreedzaam verloop van de verkiezingen. Om deze reden was het dan ook terecht dat in de verkiezingsanalyse die door de BVD op eigen initiatief in de loop van maart ter hand werd genomen de veiligheid van Fortuyn een belangrijk aandachtspunt vormde.

De dienst kreeg tot twee keer toe – op de eerder genoemde data: 20 maart 2002 en 22 april 2002 – het verzoek van de TEC om een dreigingsanalyse te maken met betrekking tot Fortuyn en beide keren liet hij weten dat er van concrete dreiging(en) aan zijn adres geen sprake was. De commissie heeft

echter tot twee keer toe vastgesteld dat er in dit verband geen echte dreigingsanalyse van Fortuyn werd gemaakt. Er werd alleen nagegaan respectievelijk afgewacht of er bij één van zijn afdelingen informatie over een (be)dreiging tegen Fortuyn voorhanden was.

Dit verklaart waarom bij het maken van deze dreigingsanalyses onder meer:

- de daadwerkelijke en mogelijke aantastingen van Fortuyns fysieke veiligheid buiten beschouwing bleven;
- geen gerichte actie werd ondernomen naar de RID'en om te bezien of daar mogelijk relevante informatie voorhanden was;
- niet onder ogen werd gezien of Fortuyn te maken zou kunnen krijgen met wat bijvoorbeeld de voorman van het Vlaams Blok, Dewinter, overkwam toen hij op 24 september 2000 in het programma Buitenhof optrad: zijn auto werd in elkaar geramd en hij zelf werd met een bruin goedje besmeurd;
- ook de MEPIA-berichten niet in de overwegingen werden betrokken;
- geen mediaoverzicht werd gemaakt van de controversiële uitspraken van Fortuyn en de reacties die zij uitlokten en zulk een overzicht werd niet gerelateerd aan de uitkomsten van een analyse die de BVD al in het verleden had gemaakt van de veiligheidsrisico's die dergelijke personen lopen naar aanleiding van hun omstreden publieke optreden;
- niet werd voorgesteld om met Fortuyn te gaan praten over zijn veiligheidsperikelen.

De zwakte van deze dreigingsanalyses kan ook worden afgelezen uit de eerder genoemde “verkiezingsanalyse”. Hoewel die toch speciaal werd toegespitst op de veiligheidssituatie van Fortuyn werd ook in deze analyse voorbijgegaan aan al de factoren die zo-even werden opgesomd. Er werd alleen melding gemaakt van het taartincident op 14 maart 2002 en van de protestdemonstratie op 11 mei 2002.

Ten slotte moet worden onderstreept dat het verhaal dat de BVD Fortuyn zou hebben afgeluisterd niet waar is.

Het KLPD

Het KLPD is via de UTBT (Unit Terreurbestrijding en Bijzondere Taken) vertegenwoordigd in de TEC en – in een adviserende hoedanigheid – in de GED. Evenals voor de BVD is persoonsbeveiliging voor het KLPD/de UTBT geen hoofdtaak.

De UTBT was door omstandigheden enkel betrokken bij de eerste dreigingsanalyse waarom de TEC op 20 maart 2002 vroeg. Evenals de BVD maakte ook deze dienst in feite niet een dreigingsanalyse maar deed slechts een korte check op zijn dagrapport en consulteerde enkele collega's. Van diepgaand onderzoek was dus ook hier geen sprake. Er werden bijvoorbeeld:

- geen nationale politiedatabanken geraadpleegd;
- en er werd ook geen zoekvraag uitgezet bij de regionale korpsen.

3.2.2.3 *De rol van de TEC en de GED*

Ook deze beide adviescommissies gingen een belangrijke rol spelen in de besluitvorming over de veiligheid en beveiliging van Fortuyn nadat de minister van BZK op 20 maart 2002 had gevraagd om een dreigingsanalyse van Fortuyn en de TEC op 26 maart 2002 had geoordeeld dat de lijsttrekkers en met name ook Fortuyn behoorden tot het domein van de Circulaire 1999.

De TEC

Wat de TEC betreft is het verwonderlijk dat er in deze commissie – volgens de notulen van haar vergaderingen – geen kritische discussie plaatsvond omtrent de adviezen die haar door de BVD en het KLPD werden verstrekt: de bronnen die werden geraadpleegd, de oordelen die werden geveld. Dit is temeer opmerkelijk omdat het gebrek aan diepgang van de uitkomsten van de dreigingsanalyses (“geen dreiging” en “geen informatie”):

- niet alleen haaks stond op de wens van de departementsleiding dat er door de TEC weliswaar met een zekere urgentie maar ook grondig moest worden gekeken naar de veiligheidssituatie van Fortuyn;
- maar ook moeilijk te verzoenen was met de uitlatingen van Fortuyn na de “taarting” in Nieuwspoor, in het programma van Jensen en bij Barend & Van Dorp.

Deze onverenigbaarheden hadden moeten leiden:

- tot een grondige evaluatie van de berichten van de BVD en het KLPD;
- en tot een serieuze bezinning op maatregelen om de informatiekloof die er kennelijk bestond tussen Fortuyn, deze diensten en de minister van BZK met de nodige spoed en met meer initiatief te overbruggen.

Waarom werd er niet vanuit de TEC het initiatief genomen om in het kader van een dreigingsanalyse met Fortuyn te (laten) praten? Waarom werd niet beslist om de regionale korpsen te benaderen met een verzoek om informatie over Fortuyn?

De GED

Deze laatste vragen brengen ons bij de GED. Naar het oordeel van de commissie heeft deze commissie niet de nodige leiding gegeven aan de besluitvorming omtrent de veiligheid en de beveiliging van Fortuyn. Zij accordeerde wel het advies van de TEC om ook hem te beschouwen als een “bijzonder persoon” en stelde op 15 april 2002 nog dat er alert moest worden gereageerd op mogelijke dreigingen tegen lijsttrekkers, maar zij deed twee belangrijke dingen niet:

- zij verbond geen operationele consequenties aan deze besluiten en ging bijvoorbeeld niet over tot de organisatie van een informatiecircuit rondom de lijsttrekkers bij de (nationale en regionale) politie- en inlichtingendiensten;
- en zij liet ook na om de adviezen van de BVD, het KLPD en ook die van de TEC kritisch te evalueren.

Zowel het een als het ander was niet teveel gevraagd in een situatie waarin de minister van BZK zelf tot twee keer toe had aangedrongen op een diepgaande analyse van de veiligheidssituatie van Fortuyn.

3.2.2.4 De rol van de ministers De Vries en Korthals en minister-president Kok

Minister De Vries is inderdaad degene geweest die tot twee keer toe de TEC en hiermee ook de GED aan het werk heeft gezet om de veiligheidssituatie van Fortuyn grondig te laten evalueren. Bovendien heeft hij gevraagd een gesprek te initiëren tussen de Rotterdamse politie en Fortuyn. Tot op zekere hoogte is hij evenwel te afwachtend geweest met betrekking tot het resultaat van zijn interventies. Het tempo waarin zijn verzoeken werden gehonoreerd lag laag. Pas op 7 mei 2002 werd hij schriftelijk geïnformeerd over het gesprek tussen De Jong, De Booij en Fortuyn dat op 15 april plaatsvond, terwijl hij er al op 25 maart 2002 om had gevraagd. Er verstreek dus ongeveer 1,5 maand voordat er een behoorlijke terugkoppeling plaatsvond.

Deze bevinding roept de vraag op of De Vries en/of de ambtelijke top van BZK er niet beter aan had(den) gedaan om zelf rechtstreeks contact te zoeken met Fortuyn en hem uit te nodigen voor een gesprek op het departement. Een dergelijk gesprek – anders dan sommigen beweren – heeft niet plaatsgevonden. De Vries heeft deze stap niet gezet omdat hij tot twee keer toe voor zichzelf tot het besluit kwam dat er goed werd gekeken naar de veiligheidssituatie van Fortuyn en dat er geen reden was om te spreken van concrete bedreigingen in zijn richting.

Hiervoor werd echter al aangegeven dat de commissie heeft moeten constateren dat er in de zaak van Fortuyn in feite nimmer een grondige dreigingsanalyse werd gemaakt en dat deze zaak ook niet op de voet werd gevolgd door de bevoegde diensten en instanties. Dit is wat de feiten zeggen in de integrale en diepgaande reconstructie van de gebeurtenissen waarom het kabinet de commissie onmiddellijk na 6 mei 2002 heeft gevraagd.

Minister Korthals heeft in de besluitvorming rond de kwestie Fortuyn geen actieve rol gespeeld. Hij heeft zich beperkt tot het houden van voeling hieromtrent met de vertegenwoordiger van het ministerie van Justitie in de GED en met zijn collega De Vries. Enerzijds wordt een dergelijke passieve rol wel ingegeven door de positie die de minister van Justitie inneemt in het stelsel van persoonsbeveiliging. Anderzijds zou het niet hebben misstaan wanneer hij bijvoorbeeld het initiatief zou hebben genomen om de herhaalde oproep van Fortuyn om beveiliging grondig te bespreken met De Vries. Ook zou hij in overleg hebben kunnen treden met het college van procureurs-generaal om te onderzoeken of er in de justitiële lijn geen mogelijkheden waren om contact te zoeken met Fortuyn en samen met hem te bekijken wat er naar zijn mening dreigde mis te gaan. Bedreiging van personen vormt immers een strafbaar feit.

Minister-president Kok heeft tweemaal publiekelijk zijn positie gemarkeerd waar het ging om de veiligheid en beveiliging van Fortuyn. Voor het overige heeft hij deze kwestie overgelaten aan de betrokken ministers. De verantwoordelijkheid voor de eventuele beveiliging van Fortuyn door de overheid lag uiteindelijk bij hen.

3.3 DE BEVEILIGING VAN FORTUYN EN HET VOORKOMEN VAN DE MOORDAANSLAG

Na 6 mei 2002 rees bij tijd en wijle de vraag of beveiliging van Fortuyn de moordaanslag had kunnen voorkomen of niet. De beantwoording van deze vraag maakt geen deel uit van de taakstelling van de commissie. Zij heeft er in haar onderzoek en haar rapport niettemin de nodige aandacht aan geschonken.

Met nadruk wil de commissie erop wijzen dat het beveiligen van iemand iets anders is dan het voorkómen van zijn moord en dat uit het één niet als vanzelf het ander voortvloeit. Het tegengaan van een moord vraagt namelijk om meer dan om (de hierna bedoelde vorm van) persoonsbeveiliging:

- ten eerste vraagt het om een geloofwaardige aanwijzing uit een betrouwbare bron dat iemand van plan is een persoon, in dit geval Fortuyn, te vermoorden en dat hij daartoe voorbereidingen treft; welnu, de commissie is in haar onderzoek geen aanwijzing tegengekomen die hierop wees; ook de uitlating over de dood van Fortuyn in het gesprek tussen de twee dierenrechtenactivisten vormt niet zulk een aanwijzing; bovendien is gebleken uit onderzoek door het rechteerteam in de zaak Van der G. dat de dreigpost die de commissie heeft verzameld geen aanknopingspunten bevat met het onderzoeksdossier;
- ten tweede mag niet uit het oog worden verloren dat het stelsel van persoonsbeveiliging in Nederland naar eigen burgers toe in het geheel niet is afgestemd op de beveiliging van personen tegen een moorddadige aanslag van iemand die het vaste voornemen heeft ontwikkeld die daad te plegen en zich de middelen heeft verschaft om haar daadwerkelijk uit te voeren; dit stelsel is daar niet op ingericht omdat in ons land een moord als die op Fortuyn sinds lang een volstrekt onbekend verschijnsel was; wie dus denkt dat deze persoonsbeveiliging tot doel zou hebben gehad om de moord op Fortuyn te voorkomen koestert een illusie; misschien zou zij een probaat middel zijn geweest tegen die vormen van aantasting van zijn fysieke veiligheid waarmee hij af en toe werd geconfronteerd: opstootjes en “taarting”; een dergelijke vorm van persoonsbeveiliging kan alleen maar kansen verminderen dat een moordaanslag wordt doorgezet of doeltreffend wordt uitgevoerd.

In aansluiting op het vorenstaande wil de commissie erop wijzen dat uit recent Amerikaans onderzoek blijkt dat het overgrote deel (69) van de 74 (dodelijke en bijna-dodelijke) aanslagen die tussen 1949 en 1996 werden gepleegd op presidenten en andere vooraanstaande politici, hoge functionarissen en rechters e.a., werd begaan door op zichzelf staande individuen; geen van de 43 moordenaars had van tevoren op welke manier dan ook een signaal afgegeven omtrent hetgeen hij/zij van plan was; de daders kwamen met andere woorden haast allemaal uit het niets.

4 De herziening van het stelsel van persoonsbeveiliging

4.1 DE TEKORTKOMINGEN VAN HET STELSEL VAN PERSOONSBEVEILIGING

Onder 2.3 werden reeds enkele zwakke punten van het bestaande stelsel van persoonsbeveiliging genoemd zoals die kunnen worden gedestilleerd uit de organisatie en werking van dit stelsel als zodanig. Op grond van de vaststellingen van de commissie omtrent het functioneren van dit stelsel in de zaak Fortuyn kunnen aan dit lijstje met punten onder meer de volgende gebreken worden toegevoegd:

- het stelsel is mede als gevolg van de rudimentaire regeling in de Politiewet en het vertrouwelijk karakter van de Circulaire 1999 niet inzichtelijk voor burgers en particuliere organisaties; zij kunnen welhaast niet weten bij welke overheid ze voor welk type van beveiliging moeten zijn en ook niet wat zij van haar onder omstandigheden mogen verwachten; het naast elkaar bestaan van een algemeen stelsel en een bijzonder stelsel sticht veel verwarring;
- de persoonsbeveiliging is over het geheel gezien erg ingewikkeld georganiseerd: de verantwoordelijkheid voor deze taak is gespreid over nationale en lokale autoriteiten waartussen veelal geen hiërarchische verhouding bestaat, en de uitvoering ervan is verdeeld over zowel de nationale als de regionale politie- en inlichtingendiensten; op interdepartementaal niveau functioneren bovendien twee commissies – de TEC en de GED – waartussen in theorie wel verschil kan worden gemaakt maar die in de praktijk nauwelijks van elkaar zijn te onderscheiden; het gevolg van dit alles is onder meer dat zowel de horizontale als de verticale uitwisseling van informatie erg te wensen overlaat en dat de onderlinge afstemming van taken bij de toepassing van beveiliging veel moeite kost;
- het bijzondere stelsel van persoonsbeveiliging is voornamelijk afgestemd op een toenemend terrorisme in het verleden en niet toegesneden op de huidige ontwikkelingen van agressie en criminaliteit in onze samenleving;
- er mag worden getwijfeld aan de professionaliteit waarmee aan de kant van de overheid de advisering over (niet de uitvoering van!!) persoonsbeveiliging wordt bedreven; de vragen van de commissie spitsen zich vooral toe op de analyse en evaluatie van dreigingen en de vergaring van de informatie die hiervoor nodig is; de commissie heeft hierbij niet alleen het oog op medewerkers van de politie- en inlichtingendiensten die worden ingeschakeld bij de beveiliging van personen, maar ook op de wijze waarop de TEC en de GED in concrete gevallen functioneren.

Een hervorming van het bestaande stelsel van persoonsbeveiliging lijkt dan ook onontkoombaar.

4.2 DE AANBEVELINGEN VAN DE COMMISSIE

In hoofdstuk 12 van haar rapport heeft de commissie op de grondslag van haar onderzoek een aantal aanbevelingen voor deze hervorming ontwikkeld. De voornaamste zijn:

- juist ook in een democratische rechtsstaat past het dat individuele burgers een eigen verantwoordelijkheid dragen voor hun veiligheid; loslaten van dit standpunt leidt tot de ontwikkeling van een veiligheidsstaat; zij mogen evenwel van de overheid verwachten dat die hen te hulp komt op het moment dat de aantasting van hun veiligheid zulke gewelddadige vormen dreigt aan te nemen dat zij daar op eigen kracht geen weerstand meer tegen kunnen bieden;
- dit betekent dat de overheid zich zodanig moet organiseren dat zij die hulp, kwantitatief en kwalitatief, op een passende manier kan leveren; praktisch gesproken komt dit erop neer dat via de Politiewet persoonsbeveiliging op een duidelijke manier wordt ingebed in de taak en organisatie van de politie, de AIVD en de KMAR en dat er via een ministeriële richtlijn in de regionale korpsen en nationale diensten professionele voorzieningen worden geschapen voor de vervulling van deze belangrijke taak in een democratische rechtsstaat;
- maar het is niet voldoende om her en der in het politiewezen professionele voorzieningen te scheppen; het is nodig dat deze voorzieningen zowel beleidsmatig als – in concrete gevallen – operationeel vanuit één centraal punt worden gecoördineerd zodat de verantwoordelijkheid voor advisering en uitvoering in één hand ligt; om zowel het een als het ander te bereiken is het nodig dat er bij het ministerie van Justitie een landelijke beveiligingscoördinator wordt aangesteld die kan rekenen op de ondersteuning van een kleine maar gekwalificeerde staf; bij voorkeur bij dit departement, enerzijds omdat de beveiliging van personen tegen dreigende aantasting van hun veiligheid een voorfase vormt in de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde, anderzijds omdat door zijn positionering op dit departement de beveiligingscoördinator als het moet direct overal in het land via (de hiërarchie van) het openbaar ministerie de maatregelen kan (laten) treffen die nodig zijn om die beveiliging optimaal te laten verlopen;
- de invoering van de functie van landelijk beveiligingscoördinator moet gepaard gaan met de afschaffing van de TEC; de GED moet echter worden gehandhaafd; de (categorieën van) personen waar de rijksoverheid via de GED een bijzondere verantwoordelijkheid voor draagt zijn: representanten van buitenlandse overheden en medewerkers van internationale instellingen; ambtsdragers die de democratische rechtsstaat belichamen (leden van de Staten-generaal en regering, leden van het openbaar ministerie en de rechterlijke macht, en wellicht ook bepaalde (categorieën van) ambtenaren van de departementen en de rijksdiensten), en personen die de regionale korpsen om wat voor reden dan ook zelf niet afdoende kunnen beveiligen;
- ten slotte moet worden gestreefd naar een verdere professionalisering van de persoonsbeveiliging bij de overheid; in het bijzonder dient de vervaardiging van dreigingsanalyses te worden verbeterd; verder verdient het aanbeveling dat met het oog op de ontwikkeling van een passend beveiligingsbeleid voor “bijzondere personen” – collectief en, zo nodig, individueel – risico-analyse wordt geïntroduceerd; voor een kleine kring van ambtsdragers die reeds beveiligd worden zou eventueel ook een systeem van “protective intelligence” kunnen worden opgezet, bedoeld om constant alle informatie te bundelen en te evalueren die relevant kan zijn voor hun veiligheid.

De commissie houdt dus op een aantal wezenlijke punten vast aan wat bestaat maar zij is ervan doordrongen dat het bestaande stelsel van persoonsbeveiliging – om het met drie woorden te zeggen – moet worden geïntegreerd, geprofessionaliseerd en gemoderniseerd. Dit is de kern van haar – realistische en dus realiseerbare – boodschap.

II Inhoudsopgave van het rapport

	Voorwoord	5
	Lijst van afkortingen diensten, organisaties e.a.	14
	Lijst van afkortingen media	15
1	Algemene inleiding	17
1.1	6 mei 2002: de dag van de moordaanslag op Pim Fortuyn	17
1.2	De opdracht, taakuitvoering en ondersteuning van de commissie	21
1.2.1	De opdracht van de commissie	21
1.2.2	De uitvoering van het onderzoek	22
1.2.2.1	Het normatieve kader	22
1.2.2.2	Het feitelijke onderzoek: strategie, bronnen en vergelijkende studie	25
1.2.2.2.1	De strategie van het onderzoek	25
1.2.2.2.2	De bronnen van het onderzoek	26
1.2.2.2.3	De e-mails van Fortuyn	28
1.2.2.2.4	De pogingen tot vergelijkend onderzoek	30
1.2.3	De ondersteuning van de commissie	30
1.3	De redactie van het rapport	31
1.4	De opbouw van het rapport	32
 DEEL I HET BESTAANDE STELSEL VAN PERSOONSBEVEILIGING		
	Voorbeschouwing	37
2	De organisatie van het politiewezen en de verantwoordelijkheid voor persoonsbeveiliging	39
2.1	Inleiding	39
2.2	De rompstructuur van het politiewezen: de politie	39
2.3	De vleugelstructuren van het politiewezen: de KMAR en de BVD	41
2.3.1	Taak en positie van de KMAR	41
2.3.2	Taak en organisatie van de BVD	42
2.4	De (plaatselijke en ministeriële) verantwoordelijkheid voor de beveiliging van personen	45
2.4.1	De discussie bij de totstandkoming van de Politiewet 1993	45
2.4.2	De verantwoordelijkheid van de plaatselijke en de nationale autoriteiten	46
2.4.3	De verantwoordelijkheid van de minister van Justitie en de minister van BZK	47
2.5	Besluit	49

3	De historische achtergrond van de regeling van persoonsbeveiliging op centraal niveau	51
3.1	Inleiding	51
3.2	De opbouw van bijzondere voorzieningen in de jaren zeventig	51
3.3	De aanscherping van het (persoons)beveiligingsbeleid ten aanzien van eigen bewindspersonen in 1978	55
3.4	De herbezinning op de situatie in de jaren tachtig	56
3.5	De Circulaires Bewakings- en Beveiligingsaangelegenheden 1986, 1992 en 1995: de nadere regeling van de persoonsbeveiliging	60
3.5.1	De Circulaire Bewakings- en Beveiligingsaangelegenheden 1986	60
3.5.2	De Circulaire Bewakings- en Beveiligingsaangelegenheden 1992	61
3.5.3	De Circulaire Bewakings- en Beveiligingsaangelegenheden 1995	63
3.6	Besluit	66
4	De inhoud van de Circulaire Bewakings- en Beveiligingsaangelegenheden 1999	69
4.1	Inleiding	69
4.2	Wat is persoonsbeveiliging?	70
4.3	Wie komt er voor persoonsbeveiliging in aanmerking?	73
4.4	Wie is verantwoordelijk voor persoonsbeveiliging?	78
4.5	Hoe is de besluitvorming betreffende de toewijzing van persoonsbeveiliging georganiseerd?	83
4.5.1	De procedure in het algemeen	83
4.5.2	De rol van de BVD, het KLPD en de regionale korpsen bij de advisering omtrent de toewijzing van persoonsbeveiliging	86
4.5.2.1	De rol van de BVD	86
4.5.2.2	De rol van het KLPD	89
4.5.2.3	De rol van de regionale korpsen	91
4.6	Welke diensten zijn betrokken bij de uitvoering van persoonsbeveiliging?	93
4.7	De voornaamste knelpunten in verband met de (toepassing van de) Circulaire 1999	96
4.8	Besluit	98
5	De beveiliging van personen in diverse sectoren van de overheid en in de particuliere sector	101
5.1	Inleiding	101
5.2	De beveiliging van personen in drie verschillende sectoren van de overheid	102
5.2.1	Het beveiligingsbeleid in de strafrechtspleging	102
5.2.2	Het beveiligingsbeleid van de Tweede Kamer	104
5.2.3	Het beveiligingsbeleid bij het ministerie van Buitenlandse Zaken	106
5.3	De persoonsbeveiliging in de particuliere sector	108

5.3.1	De eigen verantwoordelijkheid van burgers en ondernemingen	108
5.3.2	Het Mediapark in Hilversum: een relevant voorbeeld van de complicaties bij publiek-private samenwerking in de veiligheidszorg	111
5.3.3	De aanpak binnen particuliere bedrijven	113
5.3.4	Zijn politieke partijen particuliere bedrijven?	117
5.3.5	De rol van persoonsbeveiliging in de particuliere veiligheidszorg	118
5.4	Besluit	119
	Nabeschuiving	120

DEEL II DE RECONSTRUCTIE VAN DE FEITEN EN DE BEOORDELING VAN DE VERANTWOORDELIJKHEDEN

	Voorbeschouwing	125
6	De aanvang van de verkiezingsstrijd (20 augustus 2001-23 oktober 2001)	127
6.1	Inleiding	127
6.2	Fortuyn: een publieke figuur op het politieke forum	128
6.2.1	Op weg naar <i>De verweerde samenleving</i>	128
6.2.2	Over “de islamisering van onze cultuur”	130
6.2.2.1	De inhoud van het boek	131
6.2.2.2	Het debat in Het Lagerhuis	133
6.2.3	De wending naar een “droomkabinet”: hoe Nederland moet worden geregeerd	135
6.2.3.1	Het programma van zo’n kabinet	135
6.2.3.2	Het “zwarte schaap” en de veiligheidsrisico’s op het Mediapark in Hilversum	137
6.2.4	De genuanceerde maar ook gemengde reacties op Fortuyns overstap naar de politiek	139
6.3	Een retrospectieve vooruitblik op het algemene verloop van de verkiezingen	141
6.3.1	Het beeld van de verkiezingsstrijd in politieke kring	141
6.3.2	Het beeld van bevoorrechte journalisten	143
6.3.3	Het beeld bij de politiekorpsen	144
6.3.4	Het algemene beeld: een rustig verloop	146
6.4	De doorwerking van de aanslagen van 11 september 2001 op het gevoerde beveiligingsbeleid	147
6.5	De uitgangspunten van het beveiligingsbeleid van LN ten aanzien van Fortuyn	151
6.6	Waarom kwam de overheid toen niet in actie ten overstaan van Fortuyn?	154
6.7	Besluit	157

7	Van lijsttrekker van LN tot de breuk met de partij (23 oktober 2001-9 februari 2002)	159
7.1	Inleiding	159
7.2	De overwegend negatieve reacties op de voordracht van Fortuyn als lijsttrekker van LN	160
7.2.1	De aangifte van RADAR tegen Fortuyn wegens discriminatie	161
7.2.2	De dreigende e-mails aan het adres van Fortuyn bij LN	162
7.3	7-8 november 2001: de opmaat van de discussie over de veiligheid en beveiliging van Fortuyn	166
7.3.1	Moest Fortuyn werkelijk vrezen voor “goed en leven” en behoefde hij dus beveiliging?	166
7.3.1.1	Was er een concrete reden voor zijn bewering?	167
7.3.1.2	De gedachteswisselingen over de veiligheid van Fortuyn op het Binnenhof	168
7.3.1.2.1	Het concept van persoonsbeveiliging: een bron van misverstand?	168
7.3.1.2.2	De gesprekken in het Torentje en in de Tweede Kamer	170
7.3.2	Werd Fortuyn afgeluisterd?	173
7.4	Fortuyns uitverkiezing tot lijsttrekker van LN op 25 november 2001	174
7.4.1	De politieke toestand voor de aanvang van het congres	175
7.4.2	De veiligheidsmaatregelen die werden getroffen	177
7.4.3	De politieke commentaren na afloop van het congres	180
7.5	Het verzet van Fortuyn tegen de uitvoering van het beveiligingsplan van LN	182
7.6	Voor een confrontatiestrategie met (radicale) dierenrechtenactivisten: de “bont-special” van Business Class d.d. 6 januari 2002	185
7.6.1	Fortuyns afkeer van de milieubeweging en het radicale dierenrechtenactivisme	186
7.6.2	Het recente onderzoek van de BVD en de politie inzake het radicale dierenrechtenactivisme	187
7.6.3	Het gesprek tussen twee radicale dierenrechtenactivisten op 7 januari 2002	189
7.7	De verharding van de politieke discussie rondom Fortuyn tot 9 februari 2002	193
7.8	Besluit	197
8	Van het interview in de Volkskrant tot het taartincident in Nieuwspoort (9 februari 2002-14 maart 2002)	201
8.1	Het interview in de Volkskrant en zijn directe gevolgen	201
8.2	Het beveiligingsbeleid van de LPF en LR ten aanzien van Fortuyn	208
8.2.1	Het beleid van de LPF	208
8.2.2	Het beleid van LR	213
8.3	Het beveiligingsbeleid van de overheid	215
8.3.1	De mishandeling van een dubbelganger van Fortuyn te Gennep	215
8.3.2	De initiatieven van de overheid te Rotterdam	216
8.3.3	De opstart van de discussie op ministerieel niveau	219

8.3.4	Twee initiatieven in het kader van de BVD	222
8.3.4.1	De MEPIA-berichten over Fortuyn	223
8.3.4.2	De opmaak van een “verkiezingsanalyse”	224
8.4	De beveiliging van Fortuyn bij de gemeenteraadsverkiezingen van 6 maart 2002	225
8.4.1	De politieke turbulentie in de dagen voordien	225
8.4.2	De demonstraties tegen Fortuyn op 5 en 6 maart 2002	228
8.4.2.1	De demonstratie tegen Fortuyn op 5 maart 2002	228
8.4.2.2	De demonstratie tegen Fortuyn op 6 maart 2002	229
8.4.3	De afloop van de verkiezingen	233
8.5	Besluit	235

9 Van het taartincident in Nieuwspoort tot en met het overleg met commissaris De Jong (14 maart 2002-15 april 2002) 239

9.1	Inleiding	239
9.2	Het taartincident in Nieuwspoort	241
9.2.1	De voorbereiding van de persconferentie	241
9.2.2	De taartactie, de taarten en de reacties erop	242
9.2.2.1	De actie als zodanig	242
9.2.2.2	De reacties op het incident	245
9.2.3	Het verdere politieke debat	249
9.2.4	De weerslag op de beveiliging van Fortuyn door zijn omgeving	251
9.3	Het strafrechtelijk onderzoek naar de daders bij de politie Haaglanden	254
9.3.1	Het onduidelijke oogmerk van de aangifte	255
9.3.2	De totstandkoming, de inhoud en de strekking van de aangifte	256
9.3.3	Het verloop van het daaropvolgende onderzoek	261
9.3.3.1	De verkrijging van beeldmateriaal betreffende het incident	261
9.3.3.2	De inschakeling van de BVD	263
9.3.3.3	De overige onderzoeksactiviteiten	265
9.3.4	De aanhouding van de daders	266
9.4	De bestuurlijke aanpak van de veiligheid en de beveiliging van Fortuyn	267
9.4.1	De eerste dreigingsanalyse	267
9.4.2	De toekenning van de status van bijzonder persoon	272
9.4.3	Het contact met de politie te Rotterdam	276
9.4.4	De beraadslaging in de CIVD	282
9.4.5	Het gesprek van De Jong met De Booij en Fortuyn op 15 april 2002	284
9.4.5.1	De weergave van het gesprek in twee ambtelijke notities van na 6 mei 2002	286
9.4.5.2	De verklaring van De Booij omtrent dit gesprek	287
9.4.5.3	De verklaring van De Jong omtrent dit gesprek	289
9.4.5.4	Een balans van dit gesprek	292
9.5	Besluit	293

10	De laatste weken (15 april 2002-6 mei 2002)	297
10.1	Inleiding	297
10.2	Het verdere verloop van de electorale strijd	298
10.3	De tweede dreigingsanalyse	302
10.3.1	De opmaak van de analyse	302
10.3.2	De terugkoppeling naar de departementsleiding	307
10.4	Een bericht over een aanslag op Fortuyn	311
10.4.1	Het doel van de demonstratie op 11 mei 2002	311
10.4.2	De inhoud van het bericht en de inschakeling van de politie Rotterdam	312
10.4.3	De weerslag van het bericht op De Booij en Fortuyn	314
10.4.3.1	Het veiligheidsplan van De Booij	314
10.4.3.2	Het incident bij restaurant Saur op 2 mei 2002	315
10.4.4	De evaluatie van het bericht door de RID	317
10.4.5	De terugkoppeling op De Booij	319
10.5	Het verloop van de 6e mei 2002	321
10.5.1	De beveiliging van Fortuyn met het oog op het interview bij BNN	321
10.5.2	Het allereerste optreden van de politie op de plaats delict	325
10.5.3	De nachtelijke huiszoeking in de woning van Fortuyn	326
10.6	Het beveiligingsbeleid in de uren en dagen na de moord	327
10.7	Besluit	331

DEEL III CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

11	Algemene conclusies	337
11.1	Inleiding	337
11.2	De veiligheid van Fortuyn	340
11.2.1	De omvang van de (mogelijke) aantasting van de fysieke veiligheid van Fortuyn	341
11.2.2	De aard van de (mogelijke) aantasting van de fysieke veiligheid van Fortuyn	343
11.3	De beveiliging van Fortuyn	345
11.3.1	De opstelling van Fortuyn ten aanzien van zijn veiligheid en beveiliging	346
11.3.2	De beveiliging van Fortuyn en zijn politieke formaties	348
11.3.3	De beveiliging van Fortuyn en de regionale politiekorpsen	349
11.3.3.1	De rol van de politie Rotterdam-Rijnmond	349
11.3.3.2	De rol van de politie Gooi en Vechtstreek	351
11.3.3.3	De rol van de politie Haaglanden	352
11.3.3.4	De rol van de politie IJsselland	352
11.3.4	De beveiliging van Fortuyn en de nationale diensten	352
11.3.4.1	De rol van de BVD	353
11.3.4.2	De rol van het KLPD	355

- 11.3.5 De beveiliging van Fortuyn, de ministeries van BZK en Justitie en de minister-president 355
- 11.3.5.1 De rol van de TEC en de GED 356
- 11.3.5.2 De rol van de ministers De Vries en Korthals en van minister-president Kok 357
- 11.4 De gebreken van het bestaande stelsel van persoonsbeveiliging 358
- 11.5 Besluit 361

- 12 Algemene aanbevelingen 363**
- 12.1 Inleiding 363
- 12.2 De verantwoordelijkheid voor persoonsbeveiliging 363
- 12.3 De organisatie van de overheid in de sfeer van persoonsbeveiliging 364
- 12.4 De inhoudelijke grondslag van persoonsbeveiliging 366
- 12.5 Besluit 367

Bijlagen

- 1 Tijdelijk Veiligheid en Beveiliging Pim Fortuyn 369
- 2 Lijst van personen met wie de commissie heeft gesproken 385
- 3 Overzicht van feitelijkheden betreffende de veiligheid van Fortuyn 388
- 4 Regeling betreffende het kennismaken van AIVD-informatie door de Commissie Van den Haak 389
- 5 Regeling betreffende kennismaking door de Commissie Feitenonderzoek uit het strafrechtelijk onderzoek naar de moord op Pim Fortuyn en andere relevante strafzaken 391
- 6 Brief aan Voorzitter Tweede Kamer houdende het instellingsbesluit commissie feitenonderzoek 396

III Tijdlĳn Veiligheid en Beveiliging Pim Fortuyn

Op de hierna volgende pagina's is een tijdlĳn opgenomen waarin een chronologisch overzicht wordt gegeven van de (meest) relevante momenten en gebeurtenissen in de periode van 20 augustus 2001, de dag waarop Fortuyn aangaf de politiek in te gaan, tot 15 mei 2002, de dag van de Tweede Kamerverkiezingen.

De tijdlĳn geeft de gebeurtenissen summier weer. Voor uitgebreidere informatie wordt verwezen naar het desbetreffende hoofdstuk van het rapport.

De tijdlĳn is onderverdeeld in de volgende zes rubrieken, waarin steeds per week wordt aangegeven welke gebeurtenissen plaatsvonden. Op deze wijze ontstaat een samenhang in het (totaal)beeld van de gebeurtenissen in die betreffende week.

1 Interacties media

In deze rubriek worden de belangrijkste interacties in de media geplaatst. Het gaat hierbij om de meest markante uitspraken die in de betreffende periode gedaan zijn, zowel door Fortuyn als door anderen, met name landelijk opererende politici. De uitspraken hebben enerzijds betrekking op de diverse beleidsterreinen die in de verkiezingsstrijd aan de orde kwamen en anderzijds op de veiligheid en de beveiliging van Fortuyn. De uitspraken zijn zoveel mogelijk gedateerd op de dagen waarop de uitspraken feitelijk zijn gedaan.

2 Incidenten/dreigingen

In deze rubriek worden de incidenten en de bedreigingen weergegeven die plaatsgevonden hebben aan het adres van Fortuyn. Hierbij valt te denken aan haat- en dreigpost, opstootjes, demonstraties, het taartincident et cetera.

3 In het oog springende momenten en gebeurtenissen

In deze rubriek worden de meest in het oog springende momenten en gebeurtenissen met 'trefwoorden' weergegeven, bijvoorbeeld 'gemeenteraadsverkiezingen' of 'taartincident'.

4 Peilingen

In deze rubriek worden peilingen inzake de zetelverdeling na de Tweede Kamerverkiezingen weergegeven, zoals die in de media werden gepubliceerd.

5 Reacties overheden

In deze rubriek worden de reacties en de handelingen weergegeven van de verschillende overheidsinstellingen ten aanzien van de veiligheid en de beveiliging van Fortuyn. Dit betreft met name de ministeries van BZK en Justitie, de TEC, de GED, de verschillende regiokorpsen van de politie, het KLPD en de BVD.

6 Reacties politieke partijen

In deze rubriek worden de reacties en de handelingen weergegeven van de verschillende politieke partijen ten aanzien van de veiligheid en de beveiliging van Fortuyn. Dit betreft de partijen Leefbaar Nederland, Leefbaar Rotterdam en de Lĳst Pim Fortuyn.

<p>INTERACTIES MEDIA</p>	<p>20.08 Fortuyn: mijn ambitie is premier worden van Nederland. 22.08 De Hoop Scheffer noemt Fortuyn een man met opvattingen en 'daar houd ik van'. VVD: geen zorgen om Fortuyn, Rosenmöller: Fortuyn rechts, opportunist. 25.08 Fortuyn: koude oorlog islam. Islam grootste bedreiging wereldvrede.</p>	<p>04.09 Fortuyn: PvdA in mootjes hakken. Kotsmisselijk van de gezelligheid in de VVD. 06.09 Fortuyn: Wim Kok haat mij en ik haat Wim Kok.</p>	<p>16.09 Fortuyn: islam grootste bedreiging wereldvrede. Veroordeelt jongeren Ede: 'Bin Laden uitroepen tot leider is walgelijk'.</p>	<p>18.09 Fortuyn: ik word beschuldigd van vreemdelingenhaat. Van Dam vergelijkt me met Eichmann en noemt me minderwaardig mens. 21.09 Van Boxtel: Fortuyn volstrekt onverantwoord. Levensgevaarlijk Nederland is betere naam voor de partij. 23.09 De Vries: BVD en politiekorpsen letten scherp op elementen die vrede in Nederland willen verstoren. Er zijn er ook die zeggen dat we weer een koude oorlog moeten beginnen.</p>	
<p>INCIDENTEN / DREIGINGEN</p>					
<p>MOMENTEN</p>	<p>20-08-01 FORTUYN GAAT POLITIEK IN</p>		<p>11-09-01 AANSLAGEN USA</p>		
<p>PEILINGEN</p>	<p>WEEK 34</p>	<p>WEEK 36</p>	<p>WEEK 37</p>	<p>WEEK 38</p>	<p>WEEK 39</p>
<p>REACTIES OVERHEDEN</p>					<p>28-09-01 PvdA en VVD nek aan nek, GL 3 zetels winst, LN 2 zetels.</p>
<p>REACTIES LN / LR / LPF</p>					

23.10 Nagel: met Fortuyn gaat LN malle dingen meemaken, maar LN kan met hem de wedstrijd winnen.

23.10 Fortuyn mag van LN niet zeggen dat Nederland te vol is. Fortuyn geeft Janmaat gelijk met het doen van deze uitspraak.

Oktober Bij BC komen haatmails aan adres Fortuyn binnen.

01.11 Fortuyn zet zich af tegen milieubeweging: 'Ik ben jullie praatjes zat'.

02.11 Fortuyn reageert op aangifte: 'belachelijk'. Als justitie vervolgt is dit inbreuk op vrijheid van meningsuiting.

02.11 Fortuyn: term koude oorlog na 11 september niet meer gebruikt, te zware lading. Sta achter opmerkingen islam.

29.10 LN ontvangt twee dreigmails aan adres Fortuyn.

31.10 Aangifte door drie organisaties, w.o. Radar, tegen Fortuyn inzake kwetsende uitlatingen over moslims en islam.

07.11 Fortuyn: door stellingname tegen islam moet ik vrezen voor goed en leven. Krijg geen bescherming. Politie Rotterdam kijkt niet naar mijn veiligheid. Ik word afgeluisterd door de BVD.

13.11 De Graaf: Fortuyn's islamofobie jaagt maatschappelijke spanningen op een bedenkelijke manier op.

15.11 Fortuyn: ik wil voorkomen dat meer islamieten Nederland binnenkomen. Voorlopig 2 miljoen voldoende. Zij komen mijn wereld niet meer binnen.

16.11 Kalsbeek vindt dat Fortuyn tegen DeWinter aanzit. Vindt dat Fortuyn inspeelt op 'dat sentiment van angst'.

WEEK 43

WEEK 44

WEEK 45

WEEK 46

31-10-01
LN van 3 naar 6 zetels.

10-11-01
LN 10 zetels, D66 6,
PvdA 43, VVD 39,
CDA 28, GL 10.

Begin november Dijkstal attendeert Kok op veiligheid Fortuyn. Kok: ga ervan uit dat beide ministers en GED zonder twijfel hieraan aandacht besteden.

08.11 Dijkstal adviseert De Vries in vergadering CIVD Fortuyn te waarschuwen voor zijn veiligheid i.v.m. publieke uitlatingen. De Vries: geen concrete dreigingen tegen Fortuyn; neemt suggestie in overweging.

31.10 Nagel overhandigt twee dreigmails en een foto waarop Fortuyn a.h.w. 'onthoofd' wordt, aan politie Hilversum.

INTERACTIES MEDIA

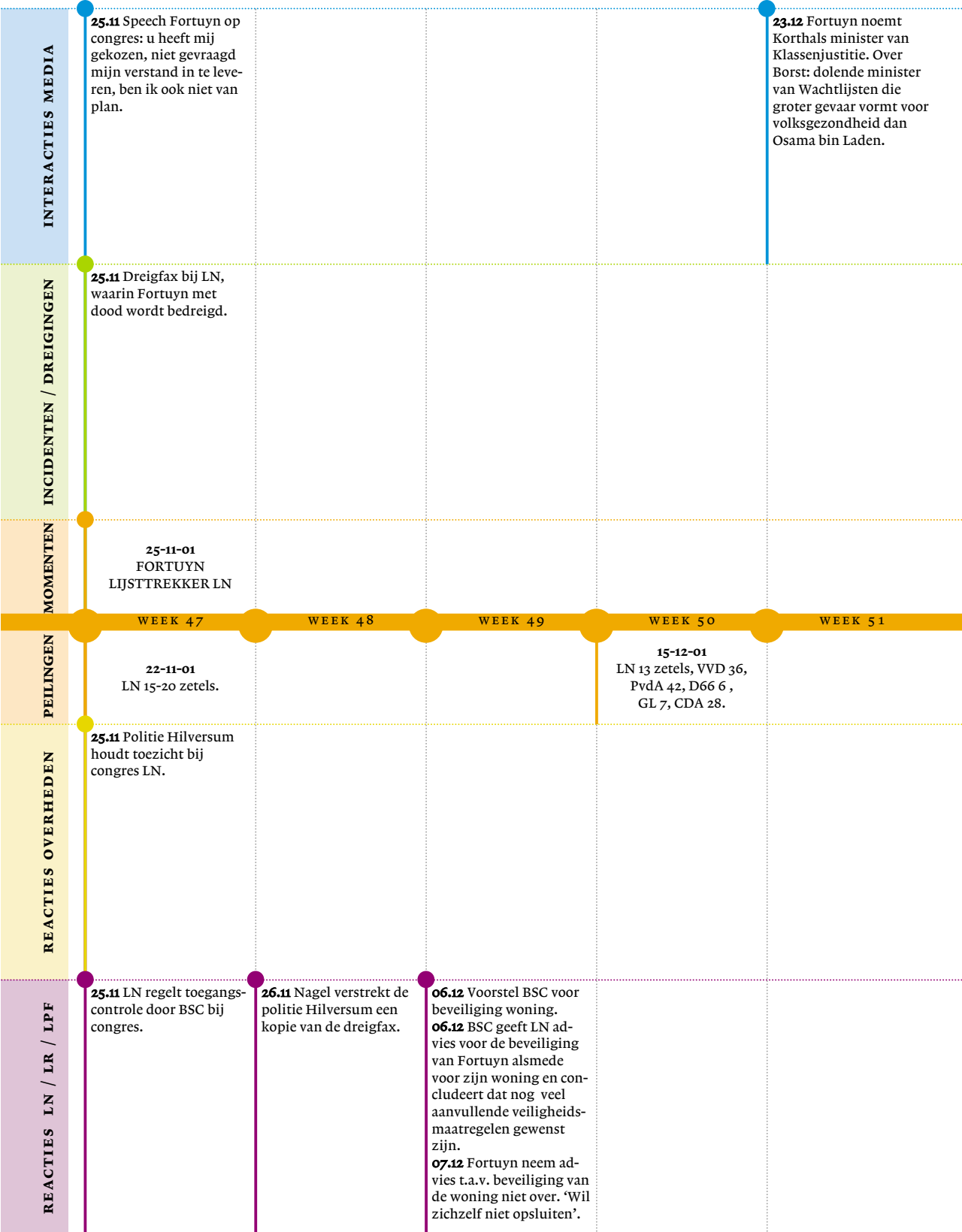
INCIDENTEN / DREIGINGEN

MOMENTEN

PEILINGEN

REACTIES OVERHEDEN

REACTIES LN / LR / LPF

					INTERACTIES MEDIA	
<p>06.01 Fortuyn over wet in voorbereiding die houden pelsdieren (voor bontproductie) verbiedt: volstrekt willekeurige wet. Als ze op 15 mei op mij stemmen gaat die wet van tafel.</p>	<p>07.01 BC ontvangt haat-mails n.a.v. 'bontuitending', ook contra Fortuyn. 07.01 Telefoongesprek tussen twee dierenrechtenactivisten n.a.v. uitspraken Fortuyn over pelsfokkerijen d.d. 6 januari 2002: 'hij moet echt dood'. Nuanceren dit later tot 'monddood maken'.</p>	<p>19.01 Marijnissen: kiezers belanden in rad van Fortuyn dat geen echte prijzen uitdeelt en slechts draait voor de show.</p>	<p>26.01 LN ontvangt een dreigmail aan het adres van Fortuyn.</p>	<p>01.02 Op een bijeenkomst te Eindhoven waar Fortuyn aanwezig is, regelt de organisator 2 bodyguards omdat verstoring bijeenkomst werd gevreesd.</p>	INCIDENTEN / DREIGINGEN	
20-01-02 FORTUYN LIJSTREKKER LR						
<p>WEEK 1</p>	<p>WEEK 2</p> <p>09-01-02 LN 18 zetels, PvdA 38, VVD 33, D66 8, CDA 29.</p>	<p>WEEK 3</p>	<p>WEEK 4</p> <p>25-01-02 LN 20 zetels. 26-01-02 LR 10 zetels. Tweede partij Rotterdam.</p>	<p>WEEK 5</p>	PEILINGEN	
REACTIES OVERHEDEN						
<p>26.01 LN laat door BSC onderzoek instellen naar herkomst dreigmail.</p> <p>Februari BSC houdt toezicht bij optreden Fortuyn gedurende 4 verschillende verkiezingsbijeenkomsten.</p>						REACTIES LN / LR / LPP

INTERACTIES MEDIA	<p>06.02 VVD opent aanval op Fortuyn. Wiegel heeft het over ‘ene parasitische politiek dewelke elk incident en elke volksindruk aangrijpt om zelf naar boven te komen’.</p> <p>09.02 Volkskrant: Fortuyn: ‘grens dicht voor islamiet’. Nederland is vol. Islam achterlijke cultuur. Grenzen gaan dicht: zeggen Vluchtelingenverdrag en Schengen op. Afschaffen artikel 1 Grondwet, beperkt vrijheid meningsuiting.</p> <p>09.02 Felle reacties lijsttrekkers op uitspraken Fortuyn in VK. Dijkstal: artikel 1 gaat over nazisme, apartheid en vernedering vrouwen. (...) felicitaties van Filip DeWinter, geeft precies aan in wat voor onderstroom gepeurd wordt. De Graaf: Fortuyn heeft masker afgeworpen. Verwijst ook naar dagboek Anne Frank. Rosenmüller: dit is extreem-rechts. Melkert: Nederland wordt wakker! Balkenende: Fortuyn breekt met uitspraken rechtsstaat af.</p> <p>Na 09.02 Ook buitenlandse kranten schrijven over Fortuyns uitspraken in het Volkskrantinterview. ‘Achterlijke islam nekt politieke blitzman’; ‘Montée de l’extrême droite.’</p>	<p>11.02 Fortuyn: geschrokken van negatieve reactie bestuur LN, maar neemt niks terug.</p> <p>11.02 Fortuyn geeft aan met eigen lijst verder te gaan: ‘Zal wel moeten, kan burgers niet teleurstellen. Sta voor taak en opdracht. Ben eraan begonnen en ga ermee door.’</p> <p>14.02 Van Dam over Fortuyn: verhelderend huidige antisemitisme te vergelijken met dat van voor WOII. () Fortuyn onvervalste anti-islamiet.</p>
INCIDENTEN / DREIGINGEN	<p>04.02 Aangifte tegen Fortuyn wegens belediging van moslims bij politie Leiderdorp.</p> <p>07.02 Aanklacht tegen Fortuyn wegens discriminatie bij politie Rotterdam Rijnmond.</p>	<p>12.02 Veel aangiften, klachten, meldingen tegen Fortuyn in hele land wegens discriminatie.</p> <p>13.02 Marokkaanse jongens schelden Fortuyn uit voor ‘vuile flikker’ en ‘smerige homo’ en zeggen: ‘We krijgen je nog wel’.</p> <p>13.02 Man wil aanklacht tegen Fortuyn intrekken wegens bedreigingen.</p> <p>13.02 Er wordt een poederbrief aan Fortuyn gestuurd.</p> <p>13.02 Twee dreigbrieven worden bij Fortuyn afgeleverd.</p> <p>14.02 Opnieuw worden twee dreigbrieven bij Fortuyn afgeleverd.</p> <p>15.02 Een kale man in Gennep die op Fortuyn lijkt wordt ‘het ziekenhuis ingeslagen’.</p>
MOMENTEN	<p style="text-align: center;">09-02-02 VOLKSKRANTINTERVIEW 10-02-02 LN BREEKT MET FORTUYN</p>	<p style="text-align: center;">14-02-02 OPRICHTING LPF</p>
PEILINGEN	<p style="text-align: center;">WEEK 6</p> <p style="text-align: center;">08-02-02 LN 22 zetels, VVD 28, PvdA 39, D66 8.</p>	<p style="text-align: center;">WEEK 7</p> <p style="text-align: center;">12-02-02 LPF 10-23 zetels, LN 6-13.</p>
REACTIES OVERHEDEN		<p>11.02 De Vries bespreekt met Holtslag de veiligheidssituatie van Fortuyn n.a.v. het Volkskrantinterview.</p> <p>Februari/maart Politie Rotterdam besluit aangiften tegen Fortuyn te coördineren, voor zover ze naar Rotterdam worden gestuurd.</p> <p>13.02 Medewerkers politie Rotterdam West worden via intranet geïnformeerd dat Fortuyn in hun district woont.</p>
REACTIES LN / LR / LPF		<p>13.02 Langendam wil politie bellen. Fortuyn vindt dit niet nodig.</p> <p>13.02 Fortuyn en Dijkers hebben poederbrief eerst in een vuilnisbak gestopt, maar later weer opgehaald, en vervolgens bij Dost in bewaring gegeven.</p> <p>14.02 De dreigbrieven worden opgeborgen in kast in de kelder van het huis, waar ze door de politie op 7 mei zijn aangetroffen.</p>

	<p>27.02 Fortuyn: kankerpatiënten horen niet in de WAO. 27.02 Kok: Fortuyn zaait haat, angst en onverdraagzaamheid. 02.03 Fortuyn woedend over uitspraken Kok: schandalig dat premier dat zegt. Aantijgingen worden van kwaad tot erger. 03.03 Dijkstal: Wat Fortuyn zegt over kankerpatiënten in WAO is onaanvaardbaar.</p>	INTERACTIES MEDIA
<p>20.02 LN ontvangt een dreigmail aan adres Fortuyn.</p>	<p>26.02 Maashavenincident. LR wilde bij metrostation TV spotje opnemen. Tijdens opnamen werd Fortuyn belaagd door allochtone jongeren. Ze scholden hem uit voor 'racist, fascist, kankerhomo, vuile flikker en nieuwe Hitler'. Een andere persoon dreigde Fortuyn dood te schieten. Begin maart In Alkmaar worden affiches opgehangen waarop Fortuyn stond afgebeeld als Hitler met daarboven kop: 'Fortuyn of de Dood'.</p>	INCIDENTEN / DREIGINGEN
<p>26-02-02 MAASHAVENINCIDENT</p>		MOMENTEN
WEEK 8	WEEK 9	
<p>28-02-02 LPF 20 zetels, PvdA 34, VVD 33, D66 6, CDA 25.</p>		PEILINGEN
	<p>27.02 Opstelten informeert bij korpsleiding over Maashavenincident. Hij geeft beleidslijn aan: politie actief opstellen t.o.v. politici die campagne voeren en daarin bedreigd worden. 28.02 Politie Rotterdam stuurt fax naar Fortuyn met beleidslijn politie en verzoekt Fortuyn aangifte te doen van bedreiging n.a.v. Maashavenincident. Begin maart Gemeente Alkmaar laat affiches verwijderen. 01.03 Onder verwijzing naar het incident op 15 februari in Genneep zegt Kok: lichamelijke of verbale bedreigingen worden niet getolereerd, ook niet aan adres Fortuyn. Ook zijn veiligheid van lijf en leden moet naar vermogen worden gewaarborgd, dat zal ook gebeuren.</p>	REACTIES OVERHEDEN
<p>22.02 LN (Groters) geeft dreigmail door aan politie Hilversum en meldt deze bij Fortuyn. 23.02 Reactie Fortuyn op dreigmail: wat moet ik ermee?</p>	<p>26.02 LR en Fortuyn trekken zich terug. LR maakt publiekelijk bekend geen straatcampagne meer te voeren. 02.03 Uிடdelen pamfletten LR in binnenstad Rotterdam afgelast n.a.v. Maashavenincident. 02.03 Lebbink Security Services zorgt voor gratis toezicht op verkiezingsbijeenkomst LR in businessclub Excelsior stadion. Gepland overleg met LR over eventuele voortzetting beveiliging vindt niet plaats.</p>	REACTIES LN / LR / LPF

- 04.03** Bolkestein: Fortuyn is de rattenvanger van Hamelen, de Emiel Ratelband van de Nederlandse politiek.
- 04.03** Fortuyn over Kok: minister-president moet buitengewoon zorgvuldig zijn als hij collega-politici kritiseert. Over WAO: elke inperking van die regeling doet pijn, moeten afwegen hoe. Kok heeft grote verantwoordelijkheid bij uit hand lopen dossier.
- 05.03** Kok nuanceert uitspraken over Fortuyn m.b.t. 'haat zaaien'. Kok: woord haat is niet goed gekozen, gaat om zaadje van onverdraagzaamheid zaaien alsof buitenlanders schuld zijn van onze problemen.
- 08.03** Buitenlandse kranten redelijk genuanceerd over Fortuyn: niet altijd als extreem-rechts getypeerd. Uitzondering Le Monde: Fortuyn is 'Jörg Haider des polders'.
- 08.03** Van Gogh: Dat prins Pim nog niet is neergeschoten namens politiek correcte gemeente door redder van wereld mag wonder heten.
- 08.03** Kok: kiezer geeft Paars gele kaart. Verkiezing moet geen mediahype worden met alleen aandacht voor spannende gebeurtenissen i.p.v. inhoud beleid.

- 05.03** De Junkiebond demonstreert tegen Fortuyn voor het stadhuis in Rotterdam.
- 06.03** Demonstratie 'links-radicalen' bij stembureau als Fortuyn gaat stemmen en daarna bij huis Fortuyn. Willen tuin bezetten 'om aan te tonen hoe vol plek moet zijn om vol te zijn.' Kleine opkomst. Roepen leuzen als 'Hollandse Haider' en 'Hollandse Hitler'.

06-03-02
GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

WEEK 10

07-03-02
LPF 18 zetels, VVD 27, PvdA 37, D66 8, GL 9.

- 05.03** Opstelten vraagt in driehoeksoverleg aandacht voor beveiliging Fortuyn i.v.m. demonstratie op 6 maart.
- 05.03** Wijkteamchefs Nieuwe Westen en Middelland bespreken met Fortuyn tolerantiekaders inzake de demonstratie.
- 06.03** Fortuyn gaat stemmen onder begeleiding van politie.

- 05.03** Fortuyn: betreden privé-terrein door demonstranten is ongewenst.
- 05.03** Dost en Langendam (LPF) geven wijkteamchefs een persbericht van de LPF, met daarin o.a. informatie over presentatie van boek Fortuyn op 14 maart in Nieuwspoor.
- 06.03** Fortuyn wordt door een chauffeur van de Holkema Group begeleid naar lijsttrekkersdebat in Amersfoort.
- 08.03** LPF meldt bijeenkomst op partijbureau op 21 maart aan de politie Rotterdam.

11.03 Fortuyn vindt uitspraken Kok 'ronduit belachelijk'. Wat Kok heeft gezegd ervaar ik als grove belediging voor Rotterdamse kiezer die op mij heeft gestemd.

13.03 Fortuyn wordt af en toe 'beveiligd' door twee aanhangers ('vrije jongens').

13.03 Fortuyn zou geen straatcampagne meer voeren door bedreigingen, maar verschijnt eind februari alweer wuivend op straat. Ook bij stembusgang gaat hij discussies aan met publiek.

14.03 Marokkaanse jongeren reageren op Fortuyn terwijl hij naar Nieuwspoor loopt: Fortuyn? Laat die racist maar komen, schieten we hem dood.

14.03 Fortuyn doet oproep aan Kok om verkiezingsstrijd te voeren zonder demonisering.

14.03 Reactie politici op boek Fortuyn. Melkert: Achteruitgang i.p.v. vooruitgang. Dijkstal: weinig concreet. De Graaf: geen

14.03 Taartincident. Tijdens boekpresentatie in Nieuwspoor krijgt Fortuyn drie taarten in gezicht. Doel: 'charisma onaantastbare extreem-rechtse populist doorbreken en van voetstuk stoten'.

15.03 Een als nar uitgedoste man dringt de vergaderzaal van het stadhuis binnen en verstoort vergadering over collegevorming. De man had al eerder bedreigingen aan het adres van Fortuyn geuit.¹

15.03 Kunstenaar maakt in Goes afbeelding Fortuyn in at-your-service-houding met hakenkruis op voorhoofd.

mogelijkheid tot samenwerking Fortuyn. Rosenmöller: plannen Fortuyn nationalistisch, isolationistisch en breuk solidariteit rijk-arm. Balkenende: scherpe analyse, teveel met botte bijl. Marijnissen: niet relevant en pimpelpaars.

15.03 Fortuyn over taartincident: het stinkt, is vies, maar vooral agressie doet pijn. Van haat vertrokken gezichten maakt indruk.

15.03 Martin Ros reageert heftig op taartincident: als het zo door gaat haalt Pim 15 mei niet. Rode fascistengevaarlijk (..) straks plegen ze nog aanslag op hem.

15.03 Veel discussie in media over inhoud taarten (braaksel, uitwerpselen).

17.03 Zalm: Fortuyn is een gevaarlijk man.

17.03 Melkert: plannen Fortuyn leiden tot harde, harteloze wereld.

16.03 Kunstenaar zet nu op het voorhoofd van Fortuyn: 'leeg is leeg'.

17.03 Melding bij politie Rotterdam dat mensen in tuin Fortuyn lopen.

17.03 Fortuyn ontvangt dreigbrief n.a.v. zijn standpunten over kankerpatiënten en WAO.

14-03-02 TAARTINCIDENT.

WEEK 11

14-03-02
LPF 27 zetels, VVD 25, CDA 29, PvdA, 31, GL 9, D66 7, LN 7.

12.03 BVD besluit verkiezingsanalyse te maken t.b.v. minister BZK met daarin dreigingsbeeld m.b.t. relevante veiligheidsaspecten rondom verkiezingen.

13.03 RID Rotterdam zendt het eerste MEPIAdossier van 8 maart naar de BVD.

14.03 Verklaring Kok: keur taartsmijterij ten zeerste af. Lichamelijk en verbale dreigingen in dit land niet getolereerd. Fortuyn is vrij om mening te uiten, als ieder ander.

15.03 BVD start onderzoek en meent op TV één van de taartgooiers te herkennen uit sfeer 'links-activisme'.

15.03 De Vries verzoekt Holtslag om veiligheid van Fortuyn te analyseren in TEC en GED.

14.03 Chauffeur Holkema Group brengt Fortuyn naar Nieuwspoor voor boekpresentatie en parkeert auto terwijl Fortuyn naar binnen gaat.

14.03 Aanwezige LPF-ers en chauffeur Fortuyn spreken met manager Nieuwspoor af dat persconferentie doorgaat. Assistentie Veiligheidsdienst Kamer wordt verkregen om verder toezicht te houden.

Na 17.03 Fortuyn verzoekt butler brief voor advies door te sturen naar Hammerstein. Hammerstein: geef dit soort brieven aan de politie.

18.03 Dijkstal op partijbijeenkomst Brasschaat: voorstellen Fortuyn zijn bizar, waanzinnig.
19.03 Fortuyn geeft aan dat hij bedreigd wordt: een sfeer waarbij ik serieus voor mijn veiligheid moet vrezen. Overheid moet veiligheid garanderen.
19.03 Hammerstein meldt dat het doel van de aangifte van het taartincident is om erger te voorkomen. Vindt merkwaardig dat justitie de daders nog niet heeft gearresteerd.
21.03 Rosenmöller richting Fortuyn in lijsttrekkersdebat 'De Herkansing': als je wordt aangevallen op je zwakke punten maak je theater.
22.03 Fortuyn bij Jensen over zijn veiligheid (n.a.v. taartincident): 'wat ik af en toe in brievenbus krijg aan bedreigingen, word je niet vrolijk van. Nederlandse regering creëert klimaat demonisering van mijn persoon. Als mij straks wat gebeurt zijn zij medeverantwoordelijk'.
23.03 Kok: opmerkelijk dat Fortuyn als politicus weinig tegen stootje kan. Strooit zelf gruwelijke verdachtmakingen rond. Op moment dat iemand in zijn richting wijst is hij 'gedemoniseerd'. Is met twee maten meten. Ook na taartincident beschuldigt hij mij van 'demonisering'.

18.03 Dreigtelefoontjes bij LR. Strekking: 'Ik kom jullie koppen in elkaar slaan'.
18.03 Iemand heeft geprobeerd 'kunstwerk Fortuyn' in Goes in brand te steken.
18.03 Pseudo-Pim demonstreert voor ministerie LNV: deelt 'pimfletten' uit voor verbod fokken pelsdieren.
21.03 Fortuyn wordt door allochtone jongeren uitgescholden en bekogeld met een bierblikje terwijl hij met Langendam naar restaurant loopt.

21-03-02
LIJSTTREKKERSDEBAT 'DE HERKANSING'
21-03-02
PRESENTATIE LIJST PIM FORTUYN

21-03-02
BIERBLIKJESINCIDENT

WEEK 12

20-03-02
LPF 29 zetels, CDA 29, PvdA 30, VVD 25, GL 10, D66 6.

18.03 Annink vraagt TEC naar stand van zaken dreigingsanalyse Fortuyn. TEC: voorbereidingen analyse worden getroffen.
18.03 De politie Rotterdam neemt de zaak in behandeling en weet de beller te achterhalen. De beller maakt een labiele indruk.
19.03 Holtslag deelt De Vries mee dat dreigingsanalyse Fortuyn wordt uitgevoerd.
21.03 BVD meldt NCC dat 'vanuit links' geen dreiging bestaat voor Fortuyn. UTBT meldt NCC dat er momenteel geen concrete informatie is m.b.t. Fortuyn.
23.03 NCC en BOZ bespreken antwoorden BVD en UTBT m.b.t. dreiging Fortuyn n.a.v. taartincident. Advies aan TEC: geen maatregelen nemen.

18.03 LR meldt de dreigtelefoontjes via het Hoofd Beveiliging bij de politie Rotterdam.
19.03 Hammerstein stuurt namens Fortuyn verzoek aan OvJ in Den Haag de taartgooiers strafrechtelijk te vervolgen wegens openlijke geweldpleging.
21.03 Toegangscontrole en beveiliging Fortuyn bij presentatie kandidaten door twee beveiligers Holkema Group en acht personen van D&S (onderneming voor dienstverlening op gebied van parkeer en verkeer).
21.03 Fortuyn wordt begeleid door chauffeur Holkema Group, blijft bij podium staan tijdens debat.
21.03 Beveiligingsmaatregelen stadhuis Rotterdam rond leden LR worden verscherpt wegens bedreiging en lastigvallen Fortuyn en fractieleiden LR.
22.03 Medewerkers van de Holkema-Group houden pers en publiek op afstand bij begrafenis vader Fortuyn.

27.03 Fortuyn vertrekt voor een week met vakantie naar Italië.

INTERACTIES MEDIA

INCIDENTEN / DREIGINGEN

MOMENTEN

PEILINGEN

REACTIES OVERHEDEN

REACTIES LN / LR / LPF

WEEK 13

27-03-02

LPF 26 zetels, CDA 30, VVD 24, GL 14.

25.03 OvJ in Den Haag laat Hammerstein weten dat Fortuyn 'in persoon' aangifte moet komen doen van taartincident bij politie in Den Haag.

26.03 De Vries en Holtslag bespreken de veiligheid van Fortuyn. De Vries vraagt of iemand van het korps Rotterdam bij Fortuyn langs kan gaan. Annink laat vervolgens NCC bellen met BBZ van de politie Rotterdam.

26.03 Taartincident wordt besproken in de TEC. Advies: geen beveiligingsmaatregelen. Fortuyn wordt wel tot de categorie 'bijzondere personen' gerekend.

26.03 NCC heeft contact met BBZ Rotterdam over uitspraken Fortuyn bij Jensen. Afspraak: Rotterdam koppelt na intern overleg, terug naar NCC.

27.03 Korpschef Rotterdam wordt geïnformeerd over belangstelling NCC voor Fortuyn. Hij informeert burgemeester Opstelten. Besluiten contact met Fortuyn op te nemen.

28.03 BBZ mailt de telefoonnummers van Fortuyn naar districtschef Rotterdam West met informatie over de inhoud van de uitzending bij Jensen voor gesprek met Fortuyn.

05.04 Fortuyn bij Barend en Van Dorp over zijn veiligheid: 'Ik kan niet eens meer in mijn stad lopen', 'het zit niet goed, dat kan ik u vertellen.' Over beveiliging: 'hij (De Vries) komt het maar aanbieden. Ik ga er zeker niet om vragen.'

WEEK 14

06-04-02
LPF 16 zetels.

03.04 Districtschef De Jong heeft contact met Fortuyn voor gesprek n.a.v. uitspraken over veiligheid bij Jensen. Fortuyn verwijst De Jong door naar De Booij (LPF).
03.04 Uitgebreid ze MEPIAdossier gestuurd naar BVD door RID Rotterdam.
04.04 BVD stelt concept-ambtsbericht op over identiteit verdachten taartincident.
04.04 Annink overlegt met NCC over contacten korps Rotterdam-Rijnmond met Fortuyn. Geeft NCC opdracht om vinger aan de pols te houden bij politie Rotterdam.
05.04 Notitie voor korpsleiding Rotterdam wordt opgesteld m.b.t. gemeenteraadsverkiezingen. Veiligheid Fortuyn wordt behandeld. Vraag is of politie contact met Fortuyn moet opnemen. Korpschef wijst erop dat hiertoe al initiatief werd genomen.
05.04 Van Gaalen (politie Haaglanden) neemt contact op met RID Haaglanden en BVD voor informatie over verdachten taartincident.
05.04 BVD vraagt RID Haaglanden om kopie aangifte Fortuyn.
06.04 Annink koppelt informatie uit overleg met NCC op 4 april terug aan Holtslag en meldt een positieve reactie van politie Rotterdam op het verzoek om contact te leggen met Fortuyn.

05.04 Fortuyn doet in persoon aangifte bij de politie Haaglanden van het taartincident. Legt verklaring af. De Booij (LPF) en Hammerstein zijn hierbij aanwezig.

08.04 Fortuyn op internationale persconferentie: 'I want to make absolutely clear that I utterly reject any comparison with ultra right-wing parties in Belgium, Austria or Denmark.'
08.04 Fortuyn: bij zes zetels of minder ga ik de politiek niet in.
09.04 Fortuyn treedt op in een programma bij de IKON. Vanwege eerdere incidenten heeft de IKON beveiliging geregeld voor Fortuyn.
14.04 Internationale pers over Fortuyn: Die Zeit: Fortuyn 'Ethiker im Darkroom', The Observer: Fortuyn 'not a classical far right politician'.

12.04 Taxichauffeur die Fortuyn van Rotterdam naar Hilversum brengt wordt tijdens de gehele rit hinderlijk gevolgd. Zij belt 112 en krijgt het advies contact op te nemen met de politie.
14.04 Demonstratie tegen Fortuyn in Amsterdam.

INTERACTIES MEDIA

INCIDENTEN / DREIGINGEN

MOMENTEN

PEILINGEN

REACTIES OVERHEDEN

REACTIES LN / LR / LPP

08-04-02
LPF INTERNATIONALE PERSCONFERENTIE

WEEK 15

11-04-02
LPF 20 zetels.

08.04 Holtslag vertelt De Vries dat de politie Rotterdam contact heeft gehad met Fortuyn en dat was aangedrongen dat bedreigingen aan politie werden doorgegeven.
08.04 NCC bespreekt met BBZ welke activiteiten de politie onderneemt t.a.v. Fortuyn.
12.04 De Vries tegen CIVD Tweede Kamer: politie Rotterdam heeft contact met Fortuyn over zijn veiligheid. Fortuyn geeft eventuele bedreiging door aan politie.

08.04 Persconferentie Kubus beveiligd door D&S (geen professionele beveiligers).
12.04 Hammerstein stuurt, volgens afspraak, videoband taartincident naar Van Gaalen van politie Haaglanden.

WEEK 16

19-04-02
LPF 24 zetels.

15.04 Districtschef De Jong (Politie Rotterdam) spreekt met De Booi over de veiligheid en de beveiliging van Fortuyn en de bedreigingen aan adres Fortuyn. De Jong laat gegevens achter voor bereikbaarheid indien nodig. Fortuyn schuift later tijdens gesprek aan, waarbij het bierblikjesincident wordt aangehaald en waarin de liaisonfunctie van De Jong nog eens wordt benadrukt.
16.04 BVD ontvangt kopie aangifte Fortuyn van RID Haaglanden.

15.04 Fortuyn geeft in gesprek met De Jong aan dat hij geen verregaande beveiligingsmaatregelen wil in zijn woning.

INTERACTIES MEDIA

24.04 Melkert: Fortuyn en Le Pen zijn andere mensen met andere programma's maar appelleren aan hetzelfde gevoel.

INCIDENTEN / DREIGINGEN

28.04 LR ontvangt dreigbrief waarin Fortuyn wordt vergeleken met Hitler, Le Pen, Janmaat en Glimmerveen.

MOMENTEN

WEEK 17

PEILINGEN

REACTIES OVERHEDEN

22.04 De Vries vraagt Holtslag om nieuwe TEC-analyse n.a.v. uitspraken Fortuyn bij Barend en Van Dorp en om nadere informatie inzake de contacten van de politie Rotterdam met Fortuyn. Verzoek wordt doorgegeven aan de TEC.

23.04 Veiligheid en bedreiging Fortuyn worden besproken in TEC-vergadering. Besluit: geen veiligheidsmaatregelen treffen t.a.v. Fortuyn.

24.04 Van Gaalen (politie Haaglanden) meldt Hammerstein dat hij geen band heeft ontvangen.

25.04 NCC informeert GED in notitie over uitlatingen Fortuyn over veiligheid in media, besluit uitkomst TEC-vergadering 23 april en contacten en afspraken politie Rotterdam met Fortuyn.

25.04 BVD verzendt ambtsbericht met identiteit van de taartgooiers naar landelijk OvJ terrorismebestrijding.

26.04 Ambtsbericht BVD belandt bij Drayer, Hoofd UTBT (KLPD), met opdracht LOvJ terrorismebestrijding om proces-verbaal te maken voor justitie Den Haag.

26.04 BBZ belt op verzoek van NCC met De Jong met vraag wanneer gesprek met Fortuyn heeft plaatsgevonden.

26.04 Plv DGOOV verzoekt NCC om een nota voor de minister over bevindingen contacten politie Rotterdam zodra datum van het gesprek en de gemaakte afspraken tussen Fortuyn en politie (De Jong) bekend zijn.

26.04 NCC heeft contact met BBZ. BBZ wijst NCC op afspraak dat BBZ terug zal bellen.

26.04-09.05 De bandopnameapparatuur bij het NCC voor de opname van telefoongesprekken functioneert niet.

28.04 Van Gaalen (politie Haaglanden) benadert Reporterservice Amsterdam en bestelt daar videoband taartincident.

REACTIES LN / LR / LPF

26.04 Hammerstein stuurt nogmaals videoband taartincident naar politie Haaglanden.

01.05 Kok verwijzend naar Fortuyn: 'nationalisme leidt tot naar binnen gekeertheid. () het is heel erg gevaarlijk'.
01.05 Bolkestein: als Fortuyn naast Schröder, Chirac en Blair zou staan, slaat Nederland een pleefiguur in Europa.
02.05 Fortuyn woedend: Ik voel me geschoufferd door Bolkestein en Kok. Premier misdraagt zich buitengewoon.
03.05 Fortuyn: Ik heb al geschiedenis geschreven. Iedereen praat weer over de politiek.
03.05 Fortuyn: Als ik zou overlijden dan nog wordt politiek nooit meer wat het geweest is. Na 15 mei verandert de samenleving niet ineens, die is al veranderd. Dat heeft niet eens veel met mij te maken.

29.04 LPF ontvangt mail met waarschuwing voor aanslag op Fortuyn door Marokkaanse jongeren tijdens demonstratie van 11 mei.
02.05 Incident met allochtone jongeren bij restaurant Saur in Den Haag. Ze houden zich op in buurt restaurant en gaan voor ramen staan, omdat Fortuyn binnen zit.
04.05 Groep personen verstoort flyer-actie van LPF in Amsterdam. LPF-ers 'verbaal belaagd'.
05.05 Groep personen vernielt voorlichtingsmateriaal LPF bij verkiezingsmarkt in Amsterdam. Ook verbale dreigingen en enkele handtastelijkheden.

29-04-02
DREIGMAIL AANSLAG 11 MEI

WEEK 18

02-05-02
LPF 26 zetels, VVD 24, PvdA 30.

29.04 BBZ geeft aan NCC door dat gesprek met Fortuyn op 15 april heeft plaatsgevonden en dat verder geen afspraken zijn gemaakt over verkiezingsbijeenkomsten van LPF.
29.04 Recherche stuurt mailbericht door naar RID ter behandeling.
01.05 RID zoekt contact met persoon (Z), die waarschuwingsmail op 29 april naar LPF heeft gestuurd. Maakt afspraak voor gesprek op 1 mei. RID start identificatieproces naar persoon (A) die waarschuwingsmail naar (Z) had gestuurd.
01.05 RID Haaglanden verschaft RID Rotterdam informatie over (A). Betrouwbaarheid bron van informatie persoon (A) is twijfelachtig, evenals de geloofwaardigheid van de inhoud van de mail. RID Rotterdam geeft indicatie 'risico laag'.

29.04 Mail met waarschuwing voor aanslag wordt door LPF gemeld bij en gestuurd naar politie Rotterdam (Opsporing West).
01.05 De Booij ontvangt kopie bericht geplande aanslag op Fortuyn via butler Fortuyn. De Booij meldt bericht bij politie Rotterdam, Laurens (vervanger De Jong), en verzoekt om extra toezicht woning Fortuyn op 11 mei. Hij meldt ook dat LPF al veiligheidsmaatregelen heeft getroffen rondom 11 mei.
02.05 Eerdmans (LPF) informeert Opstelten over bericht aanslag op Fortuyn op 11 mei. Op verzoek Opstelten mailt Eerdmans deze informatie naar de afdeling OOV gemeente Rotterdam.

03.05 Fortuyn over dreigbrieven: 'nu discussie gewoner is geworden neemt dat af'.
05.05 Fortuyn reageert op verzoek Rosenmöller om samen no-go areas in te gaan: 'Zou ik niet aanraden, want ik ben binnen vijf minuten in elkaar geramd. Dat wil ik niet'. Reactie Rosenmöller: 'Slappe hap'.

02.05 Politie Den Haag intensiveert surveillance bij restaurant Saur en verzoekt jongeren weg te gaan bij restaurant. Jongeren geven hieraan gehoor. Als Fortuyn restaurant verlaat zijn ook agenten aanwezig, op verzoek van directeur Secad, die door de politie aangezien wordt als chauffeur van Fortuyn.
02.05 NCC maakt een nota over contacten en gemaakte afspraken tussen Fortuyn en de politie Rotterdam.
03.05 BVD bericht RID-en van alle regionale politiekorpsen over demonstratie Nederland Bekent Kleur op 11 mei. BVD waarschuwt voor 'mogelijke aantasting' openbare orde.
03.05 OOV gemeente Rotterdam stuurt bericht van Eerdmans via BBZ door naar RID. RID meldt dat verhaal al bekend is.

02.05 Fortuyn voelt zich niet veilig door incident bij restaurant Saur. Vertelt tafelgenoten over bericht aanslag op 11 mei. Fortuyn accepteert aanbod van directeur Beveiligingsbureau Secad, om met gepantserde auto naar huis te gaan. Ook biedt Secad Fortuyn gratis beveiligingsdiensten aan, die Fortuyn accepteert. Afspraak: Fortuyn neemt hierover op 6 mei contact op.

INTERACTIES MEDIA

INCIDENTEN / DREIGINGEN

MOMENTEN

PEILINGEN

REACTIES OVERHEDEN

REACTIES LN / LR / LPF

06.05 Fortuyn bezoekt De Stem in Breda. Gastheer had eigener beweging beveiliging ingehuurd voor toegangscontrole.
06.05 Interview door Ruud de Wild (BNN) bij radio 3FM. Fortuyn: 'ik word een jaar of zesentachtig, zevenentachtig'. BNN had de beveiligingsdienst van het Mediapark extra alertheid gevraagd voor de toegangscontrole.

06.05 Fortuyn wordt kort na 18.00 uur op het Mediapark te Hilversum neergeschoten, na interview bij Ruud de Wild.

06-05-02
FORTUYN NEERGESCHOTEN

15-05-02
VERKIEZINGEN
TWEDE KAMER

WEEK 19

WEEK 20

06.05 Holtslag ontvangt een nota voor de minister van Annink en maakt hiervan een melding bij De Vries.
06.05 TEC belegt spoedvergadering na aanslag Fortuyn: geen informatie beschikbaar op grond waarvan dreiging t.a.v. lijsttrekkers of bewindspersonen kan worden vastgesteld.
06.05 GED besluit lijsttrekkers te beveiligen. Zowel persoons- als objectbeveiliging.
06.05 De Vries op persconferentie: BVD, Justitie, politie hebben diepgaand nagegaan of er aanleiding was om Fortuyn te beveiligen. Daarvoor waren de aanwezigingen niet aanwezig.
06.05 Na moord verrichten rechercheurs politie Gooi en Vechtstreek huiszoeking in woning Fortuyn.

Politie Rotterdam zorgt voor TR-personeel i.v.m. sporenonderzoek.
07.05 Drayer licht plv. Ovj terrorismebestrijding telefonisch in over het bestaan van het ambtsbericht van de BVD inzake de taartgooiers.
07.05 In opdracht van plv. Ovj terrorismebestrijding wordt proces-verbaal door UTBT verzonden naar justitie in Den Haag.
07.05 Van Gaalen (politie Haaglanden) ontvangt videoband met beelden van taartincident.
07.05 RID Rotterdam gaat bij A. thuis op bezoek. A. vertelt waarom waarschuwingsemail op 29 april werd verzonden. Zegt dat e-mail was gebaseerd op roddels en vermoedens. RID verstuurt verslag gesprek naar BVD.

13.05 Van Gaalen (politie Haaglanden) ontvangt pasfoto's verdachten taartincident en identificeert ze op videobeelden.
14.05 Arrestatie daders taartincident.

06.05 Door secretariaat LPF wordt om 15.00 gebeld met beveiligingsbureau Secad m.b.t. beveiliging Fortuyn. Secad zou terug worden gebeld.
07.05 Door enkele personen wordt verondersteld dat bij huiszoeking in nacht van 6 op 7 mei door politie naar afluisterapparatuur is gezocht en eventueel gevonden in woning Fortuyn.

13.05 LR overhandigt dreigbrief aan adres Fortuyn d.d. 28 april 2002 aan de politie Rotterdam.

IV Overzicht van feitelijkheden betreffende de veiligheid van Fortuyn

Categorie A: Feitelijkheden die *niet* bekend waren bij de overheid

Categorie	Datum	Incident
A1: <i>Daadwerkelijke</i> aantasting van de veiligheid van Fortuyn	13-02-02	- Oploopje voor woning Fortuyn
	± 21-03-02	- Natgegooid met vol blikje bier
	12-04-02	- Hinderlijk volgen taxi Fortuyn
A2: <i>Mogelijke</i> aantasting van de veiligheid van Fortuyn	Dec. 2000	- Chantage n.a.v. civiele procedures
	26-01-02	- E-mail bij Leefbaar Nederland
	± 13-02-02	- Poederbrief bij Fortuyn
	± 13-02-02	- 4 brieven bij Fortuyn
	17-03-02	- Brief bij Fortuyn

Categorie B: Feitelijkheden die *wel* bekend waren bij de overheid

Categorie	Datum	Incident
B1a: <i>Daadwerkelijke</i> aantasting van de veiligheid van Fortuyn vóór 20 augustus 2001		
B1b: <i>Mogelijke</i> aantasting van de veiligheid van Fortuyn vóór 20 augustus 2001	08-03-02	- MEPIA-bericht RID Rotterdam/BVD
B2a: <i>Daadwerkelijke</i> aantasting van de veiligheid van Fortuyn tussen 20 augustus 2001 en 6 mei 2002	26-02-02	- Opstootje bij de Maashaven in Rotterdam
	06-03-02	- Demonstratie bij de stembusgang in Rotterdam
	14-03-02	- Taartincident in Nieuwspoor
	15-03-02	- Verstoring orde bij vorming College in Rotterdam
	02-05-02	- Opstootje voor restaurant Saur in Den Haag
B2b: <i>Mogelijke</i> aantasting van de veiligheid van Fortuyn tussen 20 augustus 2001 en 6 mei 2002	29-10-01	- 3 e-mails bij Leefbaar Nederland
	25-11-01	- Fax bij Leefbaar Nederland
	07-01-02	- Telefoongesprek tussen dierenrechtenactivisten
	20-02-02	- E-mail bij Leefbaar Nederland
	03-04-02	- MEPIA-bericht RID Rotterdam/BVD
	29-04-02	- E-mail bij Lijst Pim Fortuyn
